

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Pedagogická fakulta

Katedra společenských věd

**Význam antického pojetí kalokagathie pro současného
člověka**

Bakalářská práce

Vedoucí práce:

Prof. PhDr. Josef Oborný, PhD.

Vypracovala:

Eliška Polášková

OLOMOUC 2012

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně. Všechny zdroje, prameny a literaturu, které jsem při práci používala nebo z nich čerpala, v práci cituji s uvedením úplného odkazu na příslušný zdroj.

V Olomouci dne

.....
Eliška Polášková

Poděkování

Děkuji Prof. PhDr. Josefu Obornému, PhD. za odborné vedení práce, poskytování cenných rad a materiálových podkladů k bakalářské práci.

Obsah

Úvod	5
1 Historie pojmu kalokagathia.....	6
1.1 Etymologie	6
1.2 Prostředí	7
1.3 Řecká gymnasia	8
1.4 Olympijské hry	9
1.4.1 Disciplíny	10
1.4.2 Ekecheiria	11
1.5 Rozpad řeckého ideálu	12
2 Návrat k Řekům.....	14
2.1 Obnova olympijské myšlenky a novodobé olympijské hry	14
3 Současná společnost a kalokagathia	17
3.1 Moderní technika vs. sport – „sedíme“ nebo jsme v pohybu?.....	18
3.2 Výhody kalokagathického rozvoje osobnosti	19
3.3 Kde dnes můžeme kalokagathii hledat	20
3.3.1 Profesionální kalokagathia – profesionální hasiči.....	21
4 Výzkum sportovní aktivity a povědomí společnosti o pojmu kalokagathia. 23	
4.1 Výběrový soubor, metoda zkoumání, výzkumné cíle a úlohy	23
4.2 Hypotézy	24
4.3 Vyhodnocení výsledků výzkumu, diskuse a míra potvrzení hypotéz ...	25
4.3.1 H 1.....	25
4.3.2 H 2.....	29
4.3.3 H 3.....	33
4.3.4 H 4.....	36
4.3.5 H 5.....	37
4.4 Doplnující zjištění získaná při výzkumu	39
Závěr.....	42
Seznam použité literatury.....	45
Seznam obrázků a tabulek	46

Úvod

Téma *Význam antického pojetí kalokagathie pro současného člověka* samo o sobě napovídá, že se bude týkat něčeho velmi starého, něčeho, co mělo své určité místo v antické společnosti – a co mohlo svůj význam pro současného člověka změnit nebo ho dokonce ztratit.

V této práci se nejprve zaměřím na samotný pojem *kalokagathie*, na jeho původ a historický význam. Zmíním se o prostředí, ve kterém *kalokagathia* vznikla, tedy o řecké demokracii, dále o gymnáziích, která sloužila k výchově svobodných občanů v harmonickém duchu ideálu *kalokagathie*, jakož i o známých olympijských hrách, avšak nejprve v jejich starověké podobě. V souvislosti s nimi vysvětlím instituci *ekecheirie*, neboť se právě na olympijské hry úzce vázala. Dále se zastavím u příčin toho, proč ztratila *kalokagathia* pro občany Řecka smysl a začala se pozvolna vytrácet z jejich slovníků, života i myšlení.

Ve druhé kapitole se zaměřím na důvody, proč se společnost k antickému ideálu vrátila, a také na způsob samotného návratu. Zmíním se o obnově olympijské myšlenky, o jejím velkém zastánci a propagátorovi, baronu Pierre de Coubertinovi a o tom, jak právě s ním souvisel vznik novodobých olympijských her, které známe v dnešní podobě.

Třetí kapitola pojednává o pojmu *kalokagathie* v současné společnosti, jakým způsobem by měla společnost na tento starý ideál nahlížet, zda ho vnímat v jeho antické podobě nebo si ho upravit pro potřeby současné společnosti. A pokud ano, pak jaká úprava má smysl. Pokusím se nastínit výhody *kalokagathického* rozvoje osobnosti, co může tento „záhadný“ a vznešený ideál přinést obyčejnému člověku. Dále nabídnu pohled na to, kde se může *kalokagathia* v dnešní společnosti uplatňovat, a snad se podaří ukázat, že ani zdaleka nemusí být pouze „výsadou“ olympijských sportovců.

Poslední část práce je věnována výzkumu jednak povědomí společnosti o pojmu *kalokagathia*, jejího názoru na uplatnění v současné společnosti, a pak také vztahu společnosti ke sportu a pohybu, ať již ve školním či rodinném prostředí. Výzkum byl prováděn na vzorku 250 respondentů z okresu Uherské Hradiště.

Doufám, že práce přinese zajímavý náhled na tuto problematiku.

1 Historie pojmu kalokagathia

Kde jsme se mohli vůbec s tímto pojmem setkat? Ti šťastnější z nás snad toto tajuplné, dávnými časy znějící slovo zaslechli ve výuce českého jazyka či dějepisu. Musíme však počítat s tím, že žáci základní školy ho ve svých učebních osnovách nenaleznou, ale i na střední škole bude zřejmě pro studenty mnohých technicky zaměřených škol a podobných oborů úplnou neznámou. Studenti humanitních předmětů snad mohou mít v tomto ohledu větší štěstí, tím spíše, pokud si vyberou školu, která jim dá širší všeobecný rozhled – tedy gymnázium. I tak si nemůžeme dělat iluze, že jim v hlavě v této souvislosti utkví něco více než jen ono záhadně znějící slovo „*kalokagathia*“ a hloubavý pocit „*Ano, to už jsem někdy slyšel/a...*“. Než se tedy vůbec budeme zabývat tím, jaký má pro současného člověka kalokagathia význam, bude nutné a jistě i užitečné podívat se na její historii, k samotným počátkům tohoto pojmu – do antického Řecka.

1.1 Etymologie

Samotné slovo *kalokagathia* patří (jako stovky dalších řeckých slov) mezi ty, pro něž v našem jazyce nenalezneme přesný ekvivalent. Pojem kalokagathia (řecky psáno *καλοκαγαθία*) či kalokagathie vzniknul spojením slov *kalos kai agathos*, tedy doslova „krásný a dobrý“ (řecky *καλός* – „krásný“, *καί* – spojka „a“, *αγαθός* – „dobrý“). Samozřejmě si ale nemůžeme vystačit pouze s těmito dvěma slovy, protože obě měla řadu dalších významů.

Například slovo *kalos* se používalo také k vyjádření obdivu a na nápisech ve smyslu „Ať žije!“¹ Vedle obecného významu krásný v estetickém smyslu i význam „kvalitní“, „pocitivý“, ale také obsahovalo morální význam – „počestný“, „ctnostný“, „mravný“.² Pojem *agathos* znamenal dobrý „vůbec“, ale i „dobrý rodem“ (tedy dobrého původu), „šlechtný“ (čili morálně dobrý), „ušlechtilý“; tvar *agathe* byl oslovením ve smyslu „Můj nejmilejší!“³ Když se tedy tato dvě slova spojila, dostala svůj nový význam, jenž byl pro mnohé nepochopitelný a pro mnohé nedosažitelný. O tom se však zmíníme dále.

¹ Blíže ZAMAROVSKÝ, Vojtech. *Vzkříšení Olympie*. Praha: Olympia, 1980, s. 120.

² Blíže KYSUČAN, Lubor. V zasetí slov a mýtů aneb kalokagathia mezi fikcí a realitou. In: ŠÍP, Radim, ed. *Kalokagathia – ideál, nebo flatus vocis?* Brno: Paido, 2008, s. 26.

³ Blíže ZAMAROVSKÝ, Vojtech. *Vzkříšení Olympie*. Praha: Olympia, 1980, s. 120.

1.2 Prostředí

Zastavíme se nyní u toho, kdy a v jakém prostředí vlastně ideál kalokagathie vzniknul. Formoval a uplatňoval se v období 8. – 4. století př. n. l. v tehdejší řecké společnosti. Zamarovský ve své knize píše:

„Původně byla kalokagathia zřejmě aristokratickým ideálem; později se stala, hlavně vlivem demokratických Athén, ideálem svobodných občanů. ... Představovala dosažitelný ideál: krásné a zdatné tělo se dalo vypěstovat gymnastikou a atletikou, duch se dal zdokonalit vzděláváním se v umění a vědách a osvojováním si obecně platných etických principů. Vyžadovala, aby člověk na sobě pracoval, a společnost mu v tom pomáhala.“⁴

Tady se na chvíli zastavíme u zmíněné athénské demokracie. Nejprve se podíváme na zvláštní postavení ženy. Zvláštní nemyslíme tak, že by bylo výjimečné, právě naopak athénský model demokracie vylučoval ženu z veřejného prostoru a dovolil jí pohybovat se pouze ve sféře domácnosti. Co bylo pro ni výhodou, bylo ve své podstatě jen plození dětí. Žena totiž musela přispět k definici občanství – *„jedině ten chlapec, který se narodil Athéňanovi a Athéňance, se později (za splnění dalších podmínek) mohl stát svobodným občanem.“⁵* Až do 2. třetiny 5. století př. n. l., kdy oproti dosavadním tendencím ještě více stoupla poptávka po vojácích, navíc mezi svobodné občany nepatřili ani *thétové*, což byla nejnižší vrstva svobodných lidí. Do třetice byli z občanských práv vyloučeni cizinci, kteří ovšem od čtvrté skupiny vyloučených (otroků), byli svobodnými občany, nebyli ničím majetkem.

„Podobně jako žena i otrok nemohl změnit své postavení. ... Muž-otrok se nemohl dostat do gymnasia, a tudíž navěky zůstal bez možnosti zvrátit svůj osud či osud svých potomků. Řekové své otroky potřebovali nejen na materiální rovině, ale i na rovině symbolické. Jelikož právě v opozici k nim a k barbarům (ne-Řekům, pozn.) budovali představu své jedinečnosti a výjimečnosti.“⁶

I v souvislosti s tímto je jasné, že kalokagathia měla význam pouze pro svobodné řecké občany – to je totiž základní předpoklad pro její zformování.

⁴ Viz ZAMAROVSKÝ, Vojtech. *Vzkříšení Olympie*. Praha: Olympia, 1980, s. 120.

⁵ Viz ŠÍP, Radim. Kalokagathia jako ideál? In: ŠÍP, Radim. *Kalokagathia – ideál, nebo flatus vocis?* ed. Brno: Paido, 2008, s. 20.

⁶ Viz tamtéž, s. 23.

1.3 Řecká gymnasia

Jak již zmiňuje Šíp, ideál kalokagathie byl uváděn ve svůj život v 5. století př. n. l. v řeckých *gymnasiích*.⁷ Pokud však budeme tato gymnasia vnímat stejně jako gymnázia dnes a u nás, získáme o nich mylnou představu. Gymnázium ve starém Řecku byla „... *budova, nebo spíš instituce, která sloužila tělesné výchově a všeobecnému vzdělávání mládeže. Původně měla pouze tělovýchovný charakter, což dokazuje též to, že název gymnasium pochází od slova gymnos, tj. „nahý“, protože žáci tam cvičili bez oděvu („bosi až po krk“). Pěstoval se tam tělocvik, běh na krátké a dlouhé tratě, skok do dálky, hod oštěpem a diskem, zápas a box.*“⁸ Je vhodné připomenout, že pokud se bavíme o žácích antického gymnázia, pak máme na mysli pouze mladé chlapce, patřící do vrstvy svobodných občanů (a v počátcích jen do té nejvyšší vrstvy). Jejich systematická výuka zde začínala v jejich 12 letech, kdy byli vytrženi z čistě domácího prostředí, ze svého úzkého spojení se svou matkou, a byli doslova vsazeni do zcela jiného prostředí, pravidel a způsobu jednání a podřízení celému systému nábožensko-společenských rituálů.

Řecká demokracie zahrnovala vedle svobody svých občanů také jejich povinnosti vůči státu, neboť nejméně do 4. století př. n. l. nebyla v Řecku válka svěřována profesionální armádě. Její povinnosti museli tedy zastoupit občané a tomu také odpovídala nutnost nebo možná řekněme až jakási povinnost je na válku připravit.

Zavazovala je k vojenské službě, k čemuž se také přihlíželo při výchově v gymnáziích. Mezi vojenstvím, gymnasií a atletickými závody tedy existoval přímý vztah. Vedle přípravy na účast ve sportovních soutěžích se tak dbalo také na získání tělesné zdatnosti a celkové přípravy na jejich vojenskou službu.

*„Celý tento systém byl nastaven tak, aby mladík ... projevil svoji zdatnost nejprve při různých atletických hrách mladíků, které byly velmi časté, později v závěrečné fázi vojenské přípravy, v období tzv. efebie, což bychom mohli snad přirovnat k (u nás již zrušené) základné vojenské službě.“*⁹

V období, kdy gymnázia vznikala, sloužila především k těmto účelům. Vedle cvičení byla předmětem výuky ještě hudba, která sloužila také jako doprovod k samotným cvičením, a zpěv. Proč právě hudba a zpěv? Proč byla jejich výuka s výukou tělesného cvičení propojena? Kalokagathia se totiž dá vysvětlovat jako estetický a mravní ideál člověka, ke kterému se dospívá prostřednictvím tělesných,

⁷ Blíže ŠÍP, Radim. Kalokagathia jako ideál? In: ŠÍP, Radim. *Kalokagathia – ideál, nebo flatus vocis?* ed. Brno: Paido, 2008, s. 14.

⁸ Viz ZAMAROVSKÝ, Vojtech. *Vzkříšení Olympie*. Praha: Olympia, 1980, s. 56.

⁹ Viz tamtéž, s. 16.

uměleckých a duševních cvičení.¹⁰ Není tedy důvod nepodporovat jejich vzájemný vztah, neutužovat u studentů jejich návaznost a propojení. Výcvik chlapců a mladých mužů v jednotlivých disciplínách měli na starosti odborní učitelé, kteří byli zpravidla sami bývalými atlety. Až později byly k tělovýchově, hudbě a zpěvu přidány přednášky z filosofie, která ovšem tehdy neznamenala tak „úzce“ vytýčený obor jako dnes. Zahrnovala v sobě většinu společenských a přírodních věd. Dále se pak přidaly přednášky z řečnictví, historie a různých oborů umění, až se váha vzdělávací úlohy gymnázií vyrovnala té tělovýchovné.¹¹

Stejně tak, jako byli Řekové jediní, kdo si mezi starověkými národy vytýčil ideál kalokagathie, byli také jediným národem, pro nějž hrál sport v životě jednotlivce tak významnou roli.¹²

1.4 Olympijské hry

Právě olympijské hry byly vedle dalších sportovních závodů a soutěží prostředím, jež Řekové podřídili svému ideálu kalokagathie, a proto se alespoň ve stručnosti budeme věnovat jejich popisu. Pokud se chceme dopátrat počátku sportu a her na řecké půdě, musíme se podívat nazpět až do dob jejího předřeckého osídlení. Nejstarší zmínky o nich pocházejí z ostrova Kréta. Zde se konaly býčí hry a také box a zápas (nejstarší sport ve světě vůbec), dvě disciplíny však na ostrově známy nebyly. O závody v běhu a závody na vozech tažených koňmi rozšířili sportovní sféru až Řekové na pevnině. V těchto dvou disciplínách se více než v kterýchkoli jiných odráží řecká soutěživost, která je jedním z jejich rysů dodnes a svým způsobem už tehdy odlišovala Řeky od ostatních národů.¹³

O počátku olympijských her Zamarovský píše:

„První olympijské hry se konaly podle souhlasných zpráv řeckých historiků roku 776 před n. l.; staly se též výchozím bodem řeckého kalendáře. ... byly však ve skutečnosti pouze první „oficiální“ nebo „započítané“ hry. Jimi začíná seznam olympioniků, tj. v řeckém smyslu olympijských vítězů, a současně první olympiáda, tj. v původním chápání čtyřleté období mezi jednotlivými hrami, používané jako

¹⁰ Viz OBORNÝ, Josef, ADAMČÍKOVÁ, Marcela. In: ZAMAROVSKÝ, Vojtech. *Grécky zázrak*. Bratislava: Mladé letá, 1990, s. 211. In: KASA, Július, ŠVEC Štefan

¹¹ Blíže tamtéž, s. 56.

¹² Blíže tamtéž, s. 96.

¹³ Blíže ZAMAROVSKÝ, Vojtech. *Vzkříšení Olympie*. Praha: Olympia, 1980, s. 97-102.

jednotka datování.“ A dále poznamenává, že „*Olympie se stala dějištěm celovečkových her právě proto, že už byla známá jako kultovní a sportovní středisko; nikoli naopak.*“¹⁴

1.4.1 Disciplíny

Na prvních olympijských hrách v roce 776 př. n. l. se soutěžilo pouze v jedné disciplíně, a to v běhu na délku jednoho stadia (což na stadionu v Olympii znamenalo rovný úsek o délce 192, 27 metru) a trvaly jeden den. Až na čtrnáctých hrách roku 724 př. n. l. přibyl k jednoduchému závodu tzv. *diaulos*, neboli běh na dvě stadia (384,5 m) s obrátkou. Hned na 15. hrách byl zaveden „dlouhý běh“, pravděpodobně na délku sedmi stadií, a postupně byl prodloužen až na délku 24 stadií (4615 metrů), takže kladl nemalý požadavek na vytrvalost. Osmnácté hry s sebou přinesly velkou změnu – rozšířením disciplín o zápas (*palé*) a pětiboj přestaly být ryze běžecké.¹⁵

Pětiboj neboli *pentathlón* byla „soutěž, která se „skládala ze tří „lehkých“ disciplín, tj. z běhu, skoku do dálky a hodů oštěpem, a ze dvou „těžkých“ nebo „silových“, za které se pokládá zápas a hod diskem.“¹⁶ Na celých hrách byl považován za nejzajímavější, jelikož kladl vysoké požadavky na všestrannost závodníků, čímž samozřejmě přispíval k harmonickému rozvoji těla – přesně podle požadavků kalokagathie.¹⁷

Na 23. hrách se objevila nová disciplína, box, a trvání her se protáhlo na dva dny. Dvacáté páté hry přinesly k dosavadním atletickým („gymnickým“) disciplínám první jezdeckou („hipickou“) disciplínu. Byl to *tethrippon*, rychlostní závod na dvoukolových vozech s koňským čtyřspřežím, k němuž se postupem času přidávaly různé další jezdecké disciplíny, na 33. hrách například *hipposkelétion* – rychlostní závod jezdců na koních, na 93. hrách populární závod vozů s koňským dvojspřežím a později ještě závod vozů s dvojspřežím hříbat a rychlostní jezdecký závod na hříbatech. Zvláštností bylo, že jako závodníci (a potažmo vítězové) jezdeckých soutěží nebyli vnímáni vozkové, kteří na koních jeli, ale majitelé těchto koňů. Jména vozků většinou zůstávala neznámá. Současně s *hipposkelétionem* byl zaveden ještě *pankration*, což byla v podstatě kombinace zápasu a boxu a dlouho se považoval za nejtěžší a nejnebezpečnější. Třicáté sedmé olympijské hry roku 632 před n. l. dovolily účast zde také dorostencům a postupně pro ně byly trvale zavedeny tyto disciplíny: běh na jedno stadion, zápas, pětiboj (ten byl však ihned zrušen), box

¹⁴ Viz ZAMAROVSKÝ, Vojtech. *Vzkříšení Olympie*. Praha: Olympia, 1980, s. 122.

¹⁵ Blíže tamtéž, s. 128.

¹⁶ Viz tamtéž, s. 169.

¹⁷ Blíže tamtéž, s. 169.

a pankration. Po odečtení disciplín, které měly jen krátkou dobu trvání, bylo v klasické době (tj. od 5. století př. n. l., kdy zažívaly olympijské hry největší rozkvět, pozn.) celkem osmnáct olympijských soutěží. Jako osmnáctá byla počítána soutěž trubačů a hlasatelů o právo ohlašovat nastoupené závodníky a vítěze.¹⁸

Je zajímavé, jaká pravidla platila pro ty, kdo se chtěli her zúčastnit. Nemohli se totiž jen tak „ze dne na den“ rozhodnout, že se třeba za týden vydají do Olympie poměřit se se soupeři nebo vyhrát. „Závodníci se museli na olympijské hry deset měsíců systematicky připravovat a poslední měsíc před hrami pak strávili přímo v Olympii, kde trénovali pod bedlivým dohledem hellanodiků¹⁹.“²⁰ Jedinou cenou pro vítěze na hrách byl olivový věnec, jímž byl ozdoben při slavnostním vyhlášení vítězů. Mohlo by se tedy zdát, že účast zde nebyla příliš atraktivní. Co však již atraktivní bylo, jsou výhody, které občanům vítězství zajistilo do budoucna – možnost doživotního stravování, odpouštění daní a podobně. Vedle toho si měl každý vítěz právo nechat postavit v Olympii svou sochu. Často se objevovaly i různé oslavné básně.

Součástí programu olympijských her byl i volný čas mezi jednotlivými disciplínami. Velká část z něj byla věnována na obětování bohům, neboť Řekové věřili, že si je musí naklonit. I tak se zde našel dostatek prostoru na prozkoumání stánků s rozmanitým zbožím, zrovna tak jako na poklidný odpočinek, setkání se starými známými i navázání nových přátelství.

1.4.2 Ekecheiria

S olympijskými hrami úzce souvisela instituce, jež měla podle mého názoru hlubokou myšlenku a užitečnou funkci. *Ekecheiria*, ve svém řeckém významu „zdržení se rukou (od zbraní)“ byla institucí všeobecného posvátného míru během olympijských her. Smlouva o ní byla údajně sepsána starobyklým písmem na disku, uloženém v olympijském chrámu bohyně Héry. Samotný text ekecheirie se sice nedochoval, ale její ustanovení bylo zrekonstruováno ze zpráv v různých dílech, která potvrdila její všeobecnou známost.

Ekecheiria: „Zabezpečovala především neutralitu a nedotknutelnost Olympie; na její půdě ... nesměl vstoupit voják se zbraní v ruce a v době her ani ozbrojený jednotlivec. Za druhé zabezpečovala účastníkům olympijských her, závodníkům i oficiálním delegacím a divákům, svobodnou a nerušenou cestu do Olympie a zpět, a to

¹⁸ Blíže ZAMAROVSKÝ, Vojtech. *Vzkříšení Olympie*. Praha: Olympia, 1980, s. 128-130.

¹⁹ Hellanodikové byli vybíráni z nejvýznamnějších lidských rodin a na olympijských hrách plnili roli organizátorů, rozhodčích, pořadatelů i soudců.

²⁰ Viz PACUT. Miroslav. Starověké olympijské hry. In: KOSÍK, Miloš. *Olympismus*. Brno: Tribun EU, 2010, s. 17.

*i přes území nepřátelených států. A za třetí, co bylo z jejich ustanovení nejzávažnější: zakazovala v době olympijských her všechny války a jiné násilné činy, včetně poprav zločinců.*²¹

Řekové ekecheirii vždy považovali za základ a vůbec samotný předpoklad her. Zajímavé a jistě chvályhodné je, že toto pravidlo respektovaly i dodržovaly všechny řecké státy. Možná také proto, že pro ně znamenala přerušení a odklad válek. Pokud už nepřinesla mír, tak alespoň dočasné příměří.²² Jak jsme již zmiňovali, olympijské hry poskytovaly dostatek prostoru pro komunikaci. V souvislosti s ekecheirií je možno říci, že tento prostor mohl být vhodným způsobem využit také pro diskuzi o vzájemných sporech a neshodách – a snad zde mnozí protivníci našli i jejich řešení.²³

1.5 Rozpad řeckého ideálu

K rozpadu ideálu kalokagathie možná paradoxně přispělo právě prostředí, ve kterém se měl rozvíjet, a to prostředí olympijských her. Vznikly kvůli všestrannému rozvoji fyzických dovedností athénských občanů, avšak v jejich průběhu, přímo úměrně k tomu, jak se jednotliví účastníci her zlepšovali, bylo třeba, aby se specifikovali na disciplínu, v níž chtěli vyniknout. Již Sokrates kritizoval jednostranné cviky u vytrvalců, Platón u diskařů, a upozorňovali tak na nerovnoměrný rozvoj tělesné stránky, jež určitě nebyl záměrem pro vojenský výcvik (a potažmo pro vojáky bránící svůj stát).

Vedle toho je třeba upozornit na fakt, že pravidla na hrách v Olympii byla poměrně volná a díky tomu i souboje boxerů, zápasníků a hlavně pankratistů velmi surové. Nejenže například boxerům dovolovala pravidla vše kromě chmatů, držení soupeře a úderů do pohlavních orgánů, což de facto nevylučovalo údery pod pás, do týla či do slabin, neexistovaly zde navíc žádné hmotnostní kategorie (pouze rozdělení na muže a dorostence) a co víc, nebylo zde ani časové omezení. Boj tedy probíhal, dokud nebyl jeden ze soupeřů neschopen pokračovat nebo se jeden z nich nevzdal. Pokud souboj trval již příliš dlouho, přistoupilo se k tzv. „vystupňování“ – zápasník v něm musel bez krytí přijmout úder a když ho vydržel, měl právo na stejnou odvetu. Není tedy divu, že z takovýchto zápolení jsou známy i případy smrti a trvalých deformací tváří.

Ve svojí poslední, řecko-římské etapě už byly olympijské hry soutěžemi pouze „profesionálů“ a nad duchovní stránkou zde jednostranně dominovala tělesná složka,

²¹ Viz ZAMAROVSKÝ, Vojtech. *Vzkříšení Olympie*. Praha: Olympia, 1980, s. 127-128.

²² Blíže tamtéž.

²³ Blíže tamtéž, s. 144-145.

kde se ztrácel soulad a vyváženost a surovost dostávala stále větší prostor na úkor krásy a estetičnosti, na niž se tolik dbalo v začátcích her. Dá se říci, že hry ztrácely *agathos*, svůj duchovní rozměr, a gymnasia zase naopak. Už od 4. století př. n. l. začaly gymnázia ztrácet sportovní význam a stávaly se klasickými vzdělávacími ústavy, stále víc základem jednotlivých filosofických škol. To byl krok k odtrhnutí tělesného od intelektuálního.²⁴

Kromě postupného zvyšování agresivity na olympijských hrách a stále většího zaměření gymnázií na „ryzí“ vzdělávání (a tedy ztráty jejich významu pro sport) byl důvodem oslabování ideálu kalokagathie celkový ústup jeho aristokratického prvku. Podle slov Šípa „*Tento aristokratický prvek byl v celé ideji kalokagathie čitelný ještě v 5. a 4. století. A začal slábnout teprve později – teprve ve chvíli, kdy se sami Řekové začali ve velkém stávat otroky jiných národů. Jejich filosofie poté radikálně změnila strategii. Objevil se v něm prostor pro ženy a otroky (epikureismus, stoicismus) a paralelně k tomu sláva kalokagathie začala slábnout*“²⁵

V souvislosti s vojenskými povinnostmi svobodných občanů zmíníme, že na přelomu 5. a 4. století př. n. l. přestával jejich počet pro potřeby státu stačit, a proto se začaly objevovat první žoldnéřské armády. Ty se pak v průběhu 4. století staly zcela běžnými, čímž se samozřejmě postupně oslabil občanský duch armády.²⁶ Pro řeckého občana najednou nebylo důležité pěstovat své tělo po tělesné stránce, a tak se v gymnáziu věnoval svým znalostem, kultivoval více svého ducha.

Jak jsme se již zmiňovali, kalokagathia měla význam pouze pro svobodné občany. Ti už ji ovšem nepotřebovali dodržovat či snad řekněme nesnažili se k ní blížit, a proto postupně vymizela jak ze slovníků, tak i z myslí athénských obyvatel.

²⁴ Blíže GREXA, Ján. Kalokagathia – staroveký ideál a novoveká realita. In: ŠÍP, Radim. *Kalokagathia – ideál, nebo flatus vocis?* ed. Brno: Paido, 2008, s. 14.

²⁵ Viz ŠÍP, Radim. Kalokagathia jako ideál? In: ŠÍP, Radim. *Kalokagathia – ideál, nebo flatus vocis?* ed. Brno: Paido, 2008, s. 23.

²⁶ Blíže ZAMAROVSKÝ, Vojtech. *Vzkříšení Olympie*. Praha: Olympia, 1980, s. 18-19.

2 Návrat k Řekům

Na návrat ke slávě starořeckých gymnázií měl vliv pozdní humanismus, projevující se zejména v pedagogice, na konci 18. století. V 19. století se k ní ještě silněji obrací nové tělovýchovné systémy, jako například český Sokol a obnovené olympijské hry. Toto období je obdobím rozpadání starých říší (např. Rakouska-Uherska) a utváření nových států, hledajících svůj sociální tmel. Tím jim byla idealizovaná představa národa (v té době vlastně ještě neexistujícího) a vedle těchto národních kořenů se společným „trumfem“ všech národů Evropy staly kořeny antické. A pravdou je, že antika byla v tomto směru velkorysou oporou.

„Mohla poskytnout důležité mýty, kterými by se všechny národy Evropy mohly zaštiťovat a díky kterým by samy sebe mohly shledat výjimečnými:

- 1) *Řecký rozum a řecká uměřenost.*
- 2) *Římské právo a jeho schopnost spravovat velká cizí území.*
- 3) *Do řečtiny přeložené hebrejské poselství lineárního času a budoucího ráje.*“²⁷

2.1 Obnova olympijské myšlenky a novodobé olympijské hry

Dnes už snad není člověka, který by za svůj život alespoň jednou nesledoval či neslyšel o olympijských hrách, málokdo však ví, že k oživení tohoto antického svátku jsme se museli dopracovat přes řadu neúspěšných pokusů. Již od středověku byly pořádány více či méně úspěšné hry, které byly označovány jako olympijské.

Rozvoji sportu byla již od středověku významně nakloněna Anglie. „*Roku 1604 uspořádal kapitán Robert Dover s podporou krále Jakuba I. na svém sídle v Costwoldu „Anglické olympijské hry“. Konaly se každoročně za letního slunovratu ... téměř čtyřicetkrát. Regionální olympijské hry byly pořádány v anglickém Shropshiru v letech 1860 až 1864 a v roce 1866 byly v Londýně uspořádány Britské olympijské hry. Už v roce 1880 pak navrhoval doktor Brookes pořádání mezinárodních olympijských her ve spolupráci s Řeckem.*“²⁸

Kromě Anglie se sportovní hry s názvem „olympijské hry“ konaly například roku 1844 v kanadském Montrealu, v roce 1834 ve Skandinávii. Ve Francii se přes třicet let konaly Školní olympijské hry v Rondelu de Boisfleury poblíž Grenoblu. V roce 1889 se během pařížské Světové výstavy konaly národní i mezinárodní sportovní soutěže. Všechny tyto hry však měly jen regionální charakter a brzy zanikly.

²⁷ Viz ŠÍP, Radim. Kalokagathia jako ideál. In: ŠÍP, Radim. *Kalokagathia – ideál, nebo flatus vocis?* ed. Brno: Paido, 2008, s. 13-14.

²⁸ Viz PACUT, Miroslav. Předcoubertinovské pokusy o renesanci olympijské myšlenky. In: KOSÍK, Miloš. *Olympismus*. Brno: Tribun EU, 2010, s. 19.

V Řecku se obnovení olympijských her objevilo ve městě Pyrgos. První hry zvané olympijské se konaly v Athénách roku 1859. Nebyla u nich sice dodržena čtyřletá perioda konání, ale i tak se tyto novořecké olympijské hry konaly ještě v letech 1870, 1875 a 1887.²⁹

Antickými olympijskými hrami se inspiroval také původce moderního olympismu, francouzský pedagog Pierre de Coubertin. Podle jeho vlastních slov „*Olympismus není systém, ale duchovní a morální postoj.*“³⁰

Baron Coubertin usiloval o to, aby se novodobé olympijské hry staly symbolem míru a přátelství mezi národy, přesně podle antické ekecheirie. Byl zastáncem reformace výchovy mládeže, která měla podle jeho názoru vést cestou rozvoje sportu. Ten totiž přispívá k všestranné a harmonické, můžeme tedy říci kalokagathické, výchově člověka, v níž se prolíná výchovný ideál tělesné krásy a šlechetnosti ducha. Co se týče samotné organizace olympijských her, byl si Coubertin vědom, že se nemůže doslovně řídit antickými hrami, neboť právě kvůli tomuto striktnímu dodržování neměly dlouhé trvání hry zvané olympijské, konané již dříve jinde ve světě. Šlo o problém takzvaných „národních“ her.³¹ Pokud se podíváme zpět do antického Řecka, uvědomíme si, že to nebyl jednotný stát, ale právě naopak velmi různorodé spojení městských států, jež měly mezi sebou často velké neshody či dokonce i střety. Přeneseme-li tedy myšlenku olympijských her do současnosti, pak (nezávisle na tom, zda by to bylo opět do Řecka nebo jiného státu, o což se mnozí pokoušeli, jak jsme již zmiňovali výše) si uvědomíme, že v rámci jednoho státu již není třeba žádný mír udržovat. Z tohoto pohledu je tedy logické, že pokud mají mít olympijské hry své specifické kouzlo, jímž neoplývá žádné jiné sportovní zápolení, měly by být rozšířeny na mezinárodní úroveň. To také bylo jedním z důvodů úspěchu barona Coubertina.

Již 25. listopadu 1892 podal na zasedání Unie francouzských společností atletických sportů v Sorbonně návrh na obnovení olympijských her. Zde sice úspěšný nebyl, ale svou snahu nevzdával, což přineslo svůj úspěch na Kongresu pro obnovení olympijských her v Paříži roku 1894. Ten zde 20. června obnovení olympijských her odhlasoval a zároveň stanovil zásady jejich konání. Na prvních olympijských hrách konaných roku 1896 v Athénách bylo na programu devět sportů (atletika, cyklistika,

²⁹ Blíže PACUT, Miroslav. Předcoubertinovské pokusy o renesanci olympijské myšlenky. In: KOSÍK, Miloš. *Olympismus*. Brno: Tribun EU, 2010, s. 19-21.

³⁰ Pierre de COUBERTIN, 1935

³¹ Blíže PACUT, Miroslav. Vznik novodobých olympijských her. In: KOSÍK, Miloš. *Olympismus*. Brno: Tribun EU, 2010, s. 22-23.

gymnastika, plaváním střelba, šerm, tenis, vzpírání a zápas).³² Je vhodné, abychom na tomto místě upozornili na drobnou nepřesnost, které se naše společnost s jakousi automatikou dopouští. Jde o označení „*olympiáda*“, jež svorně pro olympijské hry používáme. Stejně jako v antice, ani dnes olympiáda ve skutečnosti není výraz pro samotné hry, nýbrž pro celé čtyřleté období mezi jednotlivými hrami. Podle těchto období se také číslují letní olympijské hry, a tak, i když se v letech 1916, 1940 a 1944 kvůli světovým válkám hry nekonaly a do dnešního roku proběhlo pouze 26 letních olympijských her, byly hry v Pekingu v roce 2008 označovány XXIX.³³ Již na hrách XXVII. olympiády v Sydney v roce 2000 vyrostl celkový počet sportů na úctyhodné číslo 28, na kterém se udržel doposud. Při jejich pestrosti by se chtělo říci, že by z olympijských závodníků měli staří Řekové radost, jak rozmanitým disciplínám se věnují. Nutno však podotknout, že málokterý současný sportovec s výjimkou vícebojařů u atletů se věnuje naráz více různorodým sportovním disciplínám.

³² Blíže PACUT, Miroslav. Vznik novodobých olympijských her. In: KOSÍK, Miloš. *Olympismus*. Brno: Tribun EU, 2010, s. 23-24

³³ Blíže KOSÍK, Miloš. Novodobé olympijské hry 1896-2008. In: KOSÍK, Miloš. *Olympismus*. Brno: Tribun EU, 2010, s. 22-23.

3 Současná společnost a kalokagathia

To, že pro starověké Řeky měla kalokagathia svůj nezpochybnitelný význam, jsme si již ukázali. Jaký význam má však pro nás, čím nás může oslovit?

Zdánlivě se teď zaměříme „pouze“ na naše tělo, ale ukážeme si, že tyto úvahy mají spojitost i s lidskou duší. Hogenová ve své práci upozorňuje na pohled, jakým se v dnešní době lékaři v hojné míře dívají na lidské tělo a souvislosti s nemocí. Snad ve všech vědních oborech se snažíme rozebírat celky do těch nejjemnějších detailů v dobré víře, že jediné tak budeme moci vše správně poznat, popsat, pochopit a vyřešit. Doslova píše: *„Nejdůležitější překážkou dnes je subjekt-objektová oddělenost, jež je všemi vědami akceptována jako samozřejmost, bez níž bychom se nedostali k pravdě. I když se to na první pohled zdá podivné, staří Řekové tuto odloučenost subjektu od objektu vůbec neznali.“*³⁴ Zároveň podle nás nabádá k myšlence, že to nejsou jen lékaři, kdo se čím dál méně dokáže dívat na širší souvislosti při řešení pacientových problémů, ale že je to zrovna tak každý jedinec sám za sebe, kdo ztrácí pojem o spojitostech dějů ve svém životě. Zdraví je správný vývoj, ano, ovšem správný vývoj stejně tak těla, jako i ducha. Dnes jsou nám již dobře známa různá psychosomatická onemocnění jako například chronické bolesti hlavy, zad, nespavost, zažívací obtíže a další. A přitom podle odborníků až 70% všech našich tělesných obtíží má na „starosti“ právě naše psychika.³⁵

Toto propojení si sice již více či méně uvědomujeme, stále však přitom zapomínáme na propojení naší bytosti s celkem světa a ve svém moderním, technickými vymoženostmi vybaveném životě ho snad vidět ani nechceme. *„Kalokagathia je výrazem jednoty ve smyslu původního logu³⁶. ... To, co je důležité, je pochopit, že lidské tělo a duše jsou propojeny s celkem světa a tuto jednotu je třeba pěstovat a cizelovat (zdokonalovat, vylepšovat, pozn. E. P.).“*³⁷ To by mělo být významným argumentem pro návrat k fenoménu kalokagathie a pro jeho uplatňování. Myslíme si, že je nanejvýše vhodné neztrácet spojitost se světem, kde žijeme, přičemž nyní nemyslíme onu technickou „bublinu“, jež jsme si vytvořili ke svému životu, ale onen přirozený svět, jenž tady byl už při samém vzniku našeho druhu. V harmonii k němu jsme se totiž vyvinuli, a proto bychom ji neměli ztrácet.

³⁴ Viz HOGENOVÁ, Anna. Kalokagathia a její smysl. In: ŠÍP, Radim, ed. *Kalokagathia – ideál, nebo flatus vocis?* Brno: Paido, 2008, s. 64.

³⁵ Blíže *Psychosomatická onemocnění – tělo a duše volá o pomoc* [online].[cit. 1. 12. 2009]. Dostupné z: www.ordinace.cz

³⁶ logos = řád, princip

³⁷ Viz HOGENOVÁ, Anna. Kalokagathia a její smysl. In: ŠÍP, Radim, ed. *Kalokagathia – ideál, nebo flatus vocis?* Brno: Paido, 2008, s. 63-64.

3.1 Moderní technika vs. sport – „sedíme“ nebo jsme v pohybu?

S trochou nadsázky a fantazie bychom mohli naši moderní společnost přirovnat k té antické, a to v tom smyslu, že jsme se od nám tak přirozené potřeby pohybu nechali postupně „stáhnout“ k potřebě poznání, vědomostí. Není snad na místě otázka, zda nejednáme stejně jako studenti antických gymnasií, jež (jistě šlechtně) prahli víc a více po poznání a vědomostech na úkor svého těla, na úkor tomu, co je každému lidskému tělu přirozené?

Již od samého počátku našeho vývoje je pro člověka pohyb naprosto přirozenou součástí života. Od pravěku se však naše návyky v mnohém změnily – nepotřebujeme putovat dlouhé vzdálenosti za potravou, nepotřebujeme být ani tak zdatní jako kdysi, protože už „nehoníme“ svou potravu, ale nanejvýše její cenu, k čemuž nám samozřejmě (při cestě do obchodu) poslouží automobil či jiný dopravní prostředek. Pro svou obživu už většinou nemusíme vykonávat žádnou těžkou práci, k tomu nám bohatě poslouží naše mozky, maximálně ještě pár pohybů rukou či úst. Podstatná část našeho dne sestává ze sezení, poposedávání či stání, vždyť si uvědomme, kolik času nám zabere třeba pohybová aktivita při cestě do školy/zaměstnání (pokud nepočítáme sezení v dopravních prostředcích) nebo při cestě na toaletu... – a poté opět usedáme, naše tělo znehybní a v pohybu zůstávají pouze myšlenky. Ne nadarmo se tedy v této souvislosti začíná mluvit o sedavé společnosti a epidemii sedavého způsobu života (*sedentary living*), jak se zmiňuje Sekot. Dále píše: „*Zdravé, krásné a fyzicky přitažlivé tělo je ideálem často zdůrazňovaným nejen v praktickém životě každodennosti, ale i na půdě reklamního vytváření image úspěšného a obdivovaného jedince.*“³⁸ Upozorňuje na paradoxní skutečnost, že i přes požadavek fyzické krásy ve společnosti a přes velkou uvědomělost společnosti o potřebě pohybu jako nedílné součásti zdravého osobnostního vývoje se ve společnosti nesetkáváme s rostoucí nebo alespoň adekvátní fyzickou aktivitou.³⁹ A možná překvapivě se tento problém daleko více týká bohatých a technologicky vyspělých zemí. Zcela jistě to však podle nás koresponduje s tím, jaké množství „vymožeností“ nám naše moderní společnost poskytuje. Sekot dále uvádí: „*Doporučení o prospěšnosti pohybu, cvičení a sportování se mnohdy nesetkává ani s minimálním objemem fyzické aktivity. Oficiální zdravotnické dokumenty tak v technicky nejvyspělejší zemi světa zaznamenávají více jak 60% těch, kteří z hlediska*

³⁸ Viz SEKOT, Aleš. Sedavá společnost – sociální souvislosti. In: SEKOT, Aleš, ed. *Kapitoly ze sportu*. Brno: Masarykova univerzita, 2004, s. 60.

³⁹ Tamtéž.

*fyzického pohybu nedosahují ani nejnižší úrovně doporučených hodnot, když kolem 1/3 Američanů vede »kompletně sedavý způsob života«.*⁴⁰

A nyní si trochu zavzpomínejme: jak rádi jsme jako malí jen tak skákali na místě, pobíhali kolem klidně jdoucích rodičů, lozili na stromy, tančili nepochopitelné kreace na hudbu znějící z rádia či jen v naší hlavě a ještě mnoho a mnoho dalších? Asi bychom stěží hledali člověka, který by se jako dítě hýbat mohl a nedělal to. Pohyb je nejen dětem, ale všem naprosto vlastní, jen děti mají jednu velkou výhodu v tom, že ještě nebyla otupěna jejich spontánnost, a tak se vesele pohybují. Dokonce již v matčině děloze tyto malé bytosti, ještě zcela neschopné samostatného života, doslova tančí. Jejich pohyb je na ultrazvuku dobře patrný již od třetího měsíce. Jak píše Novotná: *„Ta malá tančící kouzelná osůbka, plná pohybu se narodí do společnosti, holdující nepohybu, pohodlí, často i povalečství. Přijde do světa stresu, spěchu, rychlosti, hluku, světa, kde se jedni přejídají a druzí trpí hladem. Vyhlídky má nevábné...“*⁴¹

Kam až nás během našeho dlouhého vývoje dokázalo posunout naše myšlení, to je zcela zřejmé na všemožných vynálezech ulehčujících náš život. Každý vynález nám odebral trochu práce, trochu starostí. Co se však podělo s časem, který jsme takto ušetřili? Je logické domnívat se, že je to čas na naše záliby, rozmanité aktivity, paradoxně však tento čas používáme spíše k tomu, abychom stihli ještě více jiné práce. A co na tom, že to není práce manuální? O to je to snad horší, neboť se přestáváme hýbat téměř úplně a naše tělo, příbytek naší duše, trpí.

3.2 Výhody kalokagathického rozvoje osobnosti

V antice v sobě kalokagathia spojovala tělesnou dokonalost a duševní krásu, která z části znamenala být vzdělaný a z části být správného původu, tedy být svobodným občanem. Již jsme si řekli, že tato kalokagathia naprosto ztrácela význam pro všechny ženy i cizince žijící v Řecku. Není však důvod, proč bychom se my, v dnešním světě, museli omezovat na jediný stát nebo snad někoho vyčleňovat, neboť bychom jen stěží hledali argumenty, proč by tento ideál nemohl mít význam třeba pro ženu. A co v sobě tento ideál spojuje pro nás? Domníváme se, že v dnešní době již kalokagathii nemusíme bezpodmínečně brát jako absolutistický pojem určený jen těm nejlepším. Můžeme si ji šikovně přetransformovat do pro nás přijatelné podoby, která neznamená „Všechno nebo nic!“, do podoby, která bude i obyčejnému člověku přístupná.

⁴⁰ Viz SEKOT, Aleš. Sedavá společnost – sociální souvislosti. In: SEKOT, Aleš, ed. *Kapitoly ze sportu*. Brno: Masarykova univerzita, 2004, s. 60.

⁴¹ Viz NOVOTNÁ, Jarmila. Pohyb ve výchově, umění a sportu. In: HOGENOVÁ, Anna, MOSKALOVÁ, Janina. *Pohyb ve výchově, umění a sportu*. Praha: Univerzita Karlova, 2005, s. 144.

3.3 Kde dnes můžeme kalokagathii hledat

Ve velké míře mluvíme o propojení kalokagathie se sportem. Tím bychom však nechtěli vzbudit dojem, že je to jediné místo, kde dnes nalezneme její uplatnění. Princip kalokagathie nemusíme spojovat výhradně se sportem. Ve filosofii výchovy moderního člověka je jeho místo univerzální. Pokud tedy chceme kalokagathii interpretovat pro naše současné potřeby, měli bychom její původní antický význam respektovat především a spíše jako inspiraci než jakési netvarovatelné dogma.⁴² Na rozvržení odvětví, kde se může kalokagathie uplatnit, se můžeme podívat v tabulce 1.

Tabulka 1 – Formy kalokagathie a jejich hodnotová struktura⁴³

Forma	Tělesná hodnota	Prioritní netělesná (duševní) hodnota		
Sportovní	Adekvátní tělesná postava (maratonec, skokan do výšky, žokej, zápasník, vzpěrač)	Fair play	Volní vlastnosti	Agón - závod, zápas, agónistika - soutěživost
Umělecká	Adekvátní tělesná postava (tanečník, cirkusový umělec)	Estetický cit, smysl pro estetično	Mravní vlastnosti	Občanské ctnosti
Profesní	Adekvátní tělesná postava (pilot, cvičitel ve fitness, modelka, horský vůdce)	Odborné zručnosti, vzdělání	Mravní vlastnosti	Občanské ctnosti
Miss („soutěžní“)	Modelová ideální tělesná postava	Kariéra modelky; cestování	Odříkání; submiti vita	„Afroditismus“*
Civilní (občanská)	Doporučené BMI	Kvalita života, image	Mravní vlastnosti	Občanské ctnosti
Narcistická	Svalová hypertrofie (kulturista?)	Hedonistický pocit krásy	Vůle, frugalita a odříkání	Občanské ctnosti

* Afrodita – řecká bohyně lásky a krásy; afros – pěna

Zde bychom chtěli podotknout, že ne každá z těchto forem musí nutně nacházet své místo ve všech společnostech. Podle našeho názoru například narcistická kalokagathie bude prospěšná do té míry, dokud bude již zmiňovaný kulturista dbát jak

⁴² Blíže OBORNÝ, Josef, DANIŠOVÁ, Livia. Šport ako kalokagatické centrum. In: ŠÍP, Radim, ed. *Kalokagathia – ideál, nebo flatus vocis?* Brno: Paido, 2008, s. 71.

⁴³ Tabulka vytvořena podle Tab. 1 Viz OBORNÝ, Josef, DANIŠOVÁ, Livia. Šport ako kalokagatické centrum. In: ŠÍP, Radim, ed. *Kalokagathia – ideál, nebo flatus vocis?* Brno: Paido, 2008, s. 72.

o své tělo, tak i o svou duši. Pokud se jeho zájem vychýlí pouze k tělesné stránce, ztratí zde kalokagathia svůj smysl i své kouzlo a z takového člověka zůstane pouze „tělesnost“.

3.3.1 Profesionální kalokagathia – profesionální hasiči

Vzhledem k tomu, že se celý život pohybujeme v prostředí či okolí hasičů jak dobrovolných, tak profesionálních⁴⁴, rozhodli jsme se zaměřit se trochu blíže na profesní kalokagathii, konkrétně právě z pohledu profesionálních hasičů. Profesionální hasiči berou svou práci nejen jako pouhé zaměstnání, zdroj své obživy, ale doslova jako poslání. Dokonce i na oficiálních stránkách Hasičského záchranného sboru České republiky (dále HZS ČR) stojí psáno:

„Základním posláním Hasičského záchranného sboru ČR je chránit životy, zdraví obyvatel a majetek před požáry a poskytovat účinnou pomoc při mimořádných událostech, ať již se jedná o živelní pohromy, průmyslové havárie či teroristické útoky.“⁴⁵

Z vlastních zkušeností můžeme potvrdit, že na místo příslušníků Hasičského záchranného sboru ve valné většině přicházejí ti, kteří jsou si dobře vědomi, co obnáší slova „být hasičem“. Jsou to lidé, kteří si svůj vztah k „hasičině“ většinou utvářeli ve sborech dobrovolných hasičů (SDH), shrnujících ve svém působení jak tolik potřebnou pomoc spoluobčanům u požárů, povodní a jiných záležitostí, tak i výchovu mládeže v kroužcích mladých hasičů (kde jsou děti vedeny k rozvoji svých dovedností tělesných i duševních, zrovna tak jako k porozumění a spolupráci ve skupině, tolik potřebným v samotném životě, ale především při řešení vypjatých krizových situací).

V našich úvahách vycházíme z myšlenky, kterou v obecném smyslu uvádí Hogenová, *„Lidský život není určen jen libými pocity, ..., ale je kalokagathickým tehdy a jen tehdy, má-li odvahu nezakrývat si pravdivost života, a to v jakémkoli ohledu. Jen tak je možno mluvit o kalokagathickém jedinci. Odvaha je přesně to, co se nejvíce vychovává ve sportu a v přesahování vlastních možností v ohledu fyzickém, duševním i duchovním.“⁴⁶* Právě odvaha je při výkonu práce profesionálního hasiče (a zrovna tak hasiče dobrovolného) u zásahu nepostradatelná. Hasič musí často při vstupu do nebezpečných prostor překonávat své vlastní hranice, aby mohl pomoci jiným, musí

⁴⁴ Příklad „celý život“ je zde použit záměrně, jelikož jsem doslova z hasičské rodiny. Dědeček, tatínek i maminka jsou dobrovolnými hasiči a já jsem s rodiči již od 3 let i s bratrem jezdila na jejich soutěže. V mých 10 letech rodiče začali vést kroužek mladých hasičů, kam jsem také začala chodit – a „hasičina“ mne drží dodnes. Sama jsem členkou SDH (sboru dobrovolných hasičů).

⁴⁵ Viz *Základní poslání* [online]. Dostupné z: www.hzscr.cz

⁴⁶ Viz HOGENOVÁ, Anna. Kalokagathia a její smysl. In: ŠÍP, Radim. *Kalokagathia – ideál, nebo flatus vocis?* ed. Brno: Paido, 2008.

tedy v sobě najít velkou energii, jež mu umožní jít. Zároveň však se zde musí zapojit další významná stránka kalokagathie, kterou je *kontenance* – zachování duševní rovnováhy, ovládnutí se a rozvaha.⁴⁷ Jistě můžeme souhlasit s tím, že raněný hasič nikomu nepomůže. Proto také musí hasič při zásahu na prvním místě dbát na bezpečnost svou, aby mohl zajistit bezpečnost ohroženým. Zejména v místě požáru je třeba nejednat zbrkle, dobře zvážit každý krok a hlavně nedělat ze sebe hrdinu, nepřeceňovat své síly a říkat si, že něco zvládnou sám. Hasiči se v průběhu zásahu musí vždy pohybovat alespoň ve dvou.

Je pochopitelné, že tato profese vyžaduje jistou osobní způsobilost. Tu při přijímání příslušníků posuzuje psycholog HZS ČR. Na stránkách HZS ČR se můžeme dočíst, že:

„Osobnostní charakteristiky stanovené vyhláškou 487/2004 Sb., ve znění pozdějších předpisů, které jsou předpokladem pro výkon služby v bezpečnostním sboru, splňuje občan nebo příslušník, pokud je:

- *intelektově v pásmu průměru nebo vyšším,*
- *emočně stabilní,*
- *psychosociálně vyzrálý,*
- *odolný vůči psychické zátěži,*
- *žádoucí motivací, postoji a hodnotami,*
- *bez nedostačivosti v oblasti volných procesů,*
- *bez nedostačivosti v oblasti poznávacích procesů,*
- *bez nedostačivosti v oblasti autoregulace,*
- *bez znaků nežádoucí agresivity a*
- *bez psychopatologické symptomatiky.“⁴⁸*

Zároveň je každý příslušník jak při přijímacím řízení, tak po celou dobu své služby u HZS ČR testován z pohledu fyzické zdatnosti, nezbytné pro výkon tohoto náročného povolání. Můžeme říci, že všechny tyto osobnostní požadavky jsou v souladu s kalokagathickou myšlenkou.

⁴⁷ Blíže OBORNÝ, Josef, DANIŠOVÁ, Livia. Šport ako kalokagatické centrum. In: ŠÍP, Radim. *Kalokagathia – ideál, nebo flatus vocis?* ed. Brno: Paido, 2008.

⁴⁸ Viz *Vstupní psychologické vyšetření* [online]. Dostupné z: www.hzscr.cz; jde o autentický text.

4 Výzkum sportovní aktivity a povědomí společnosti o pojmu kalokagathia

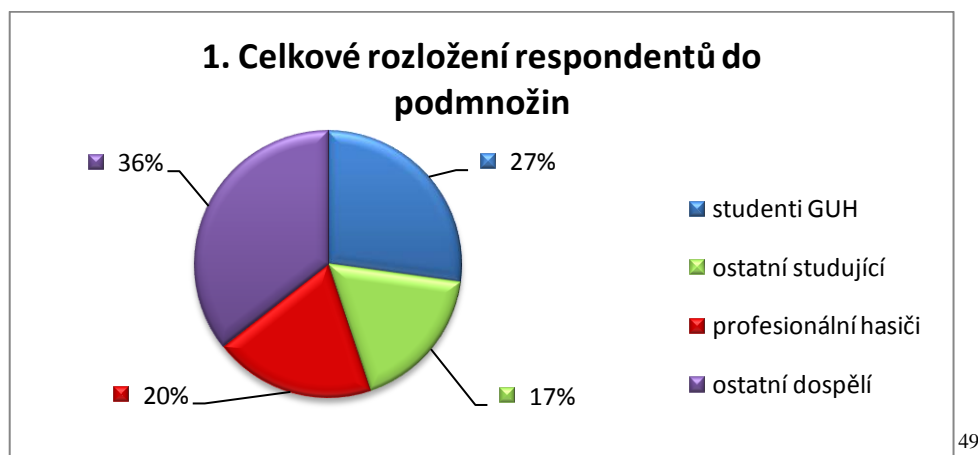
4.1 Výběrový soubor, metoda zkoumání, výzkumné cíle a úlohy

U tohoto výzkumu jsme použili oblastní výběr a jako výběrový soubor určili vybrané obyvatele okresu Uherské Hradiště. V něm jsme si dále určili čtyři podmnožiny:

- studenty septim a oktáv Gymnázia Uherské Hradiště (dále studenty GUH)
- ostatní studující, přičemž z celkového počtu 44 respondentů v této podmnožině bylo 35 vysokoškolských studentů (dále „ostatní studující“)
- profesionální hasiče, jež jsou příslušníky Hasičského záchranného sboru Zlínského kraje působícími v okrese Uherské Hradiště
- ostatní dospělí, kteří již ukončili své vzdělávání (ať už pracující, nezaměstnaní, na mateřské dovolené či v důchodu), pro zjednodušení textu a záznamu do grafů budeme dále uvádět pouze „ostatní dospělí“.

Celý výběrový soubor čítal 250 respondentů, z toho 68 studentů GUH, 44 ostatních studujících, 49 profesionálních hasičů a 89 ostatních dospělých.

Graf 1

Výzkumný soubor je na první pohled heterogenní, avšak pro účely našeho výzkumu je metodika tvorby jeho struktury akceptovatelná. Skupinu profesionálních hasičů jsme zvolili s ohledem na naše sportovní zájmy, protože se požárnímu sportu aktivně věnujeme a výzkumem této problematiky se v dané profesní oblasti doposud

⁴⁹ Bližší rozložení pohlaví respondentů viz Příloha č. 10, grafy 1.1-1.6

nikdo nezabýval. Pro snadnější orientaci budeme dále u jednotlivých respondentů používat tato označení:

- 1) studenti GUH jako *dívky* a *chlapci*
- 2) ostatní studenti jako *studentky* a *studenti*
- 3) profesionální hasiči jako *profesionální hasiči*⁵⁰
- 4) ostatní dospělí jako *ženy* a *muži*.

Jako metodu zkoumání jsme použili formu dotazníkového šetření. Dotazník byl vyhotoven ve dvou verzích – elektronické a tištěné, obě verze obsahovaly totožné otázky.⁵¹ Tištěných dotazníků bylo rozdáno celkem 190 kusů, z nich se vyplněných vrátilo 174, elektronických dotazníků bylo rozesláno 100 kusů, z nich se vyplněných vrátilo 76 dotazníků. Celková návratnost dotazníků tedy činila 86,2 %. Dotazníkový výzkum byl samozřejmě anonymní a zjištěná data byla použita pouze k účelům této práce. Uskutečnil se na přelomu měsíců února a března 2012. Potěšilo nás, že jsme se při zpětném vybírání vyplněných dotazníků setkali s kladnou odezvou na zajímavou tematiku i samotné zpracování dotazníku.

4.2 Hypotézy

Jako hlavní téma k šetření jsme si stanovili tyto hypotézy:

H1: Většina respondentů se nikdy nestřetla s pojmem kalokagathia a neví jeho smysl.

H2: Většina mladých respondentů si utvářela svůj vztah ke sportu díky pozitivnímu vlivu svých rodičů.

H3: Většina respondentů, které rodiče vedli ke sportu a pohybu, se věnovala i jiným než pohybovým aktivitám.

H4: Tělesná výchova, kterou respondenti absolvovali na základní a střední škole, byla nezajímavá a orientovala se pouze na jeden/dva atraktivní sporty.

H5: Studenti věnují sportu více času než dospělí.

⁵⁰ V okrese Uherské Hradiště není příslušníkem Hasičského záchranného sboru žádná žena, proto není třeba tyto respondenty dále rozlišovat.

⁵¹ Celý dotazník je uveden v příloze č. 9, jedná se o verzi k tisku. Elektronický dotazník využíval tzv. „rozbalovací“ možnosti opovědí, které nejsou při tisku viditelné.

4.3 Vyhodnocení výsledků výzkumu, diskuse a míra potvrzení hypotéz

4.3.1 H1

„Většina respondentů se nikdy nestřetla s pojmem kalokagathia a neví jeho smysl.“

Při hodnocení potvrzení H1 předpokládáme, že pojem *kalokagathia* je natolik specifický svým významem a oblastí, ve které mají lidé možnost se s ním v dnešní době potkat, že většina z nich toto štěstí neměla – a i pokud se s ním setkali, v mysli jim utkvělo spíše zvláště znějící slovo než jeho význam. V dotazníku byly této hypotéze, lépe řečeno její verifikaci, věnovány otázky č. 6 – 8.⁵²

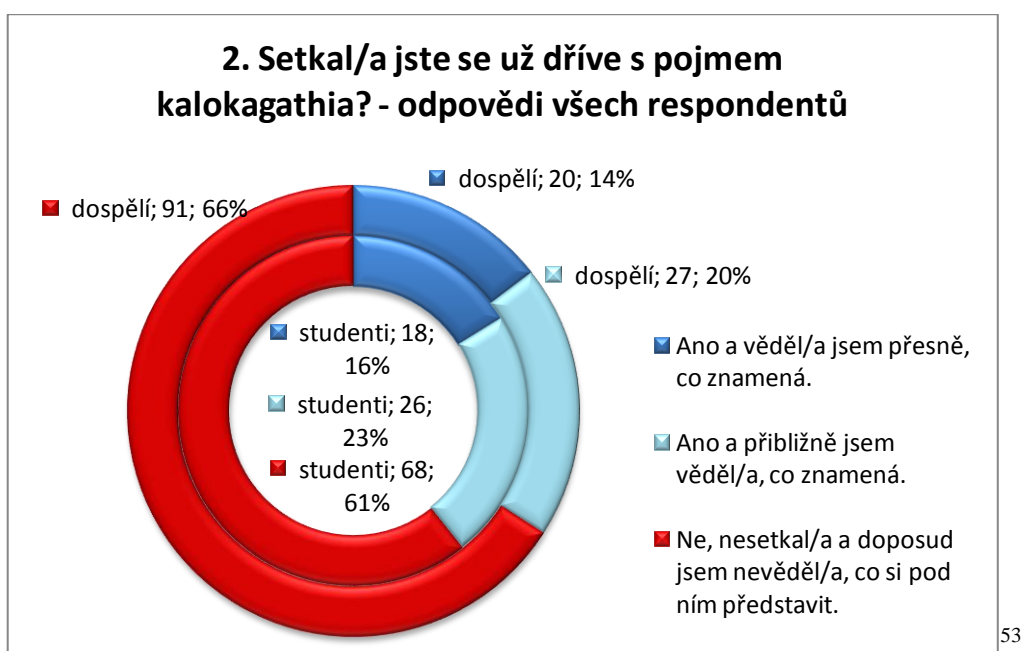
Nejdříve se budeme zabývat otázkou č. 7 – *„Setkal/a jste se už dříve s pojmem kalokagathia?“* Porovnáme skupinu všech studentů, sestavenou z podmnožin studentů GUH a ostatních studujících, a skupinu všech dospělých, sestavenou z profesionálních hasičů a ostatních dospělých (pro snadnější orientaci v textu dále již jen „skupina všech studentů“, popř. „všichni studenti“, a „skupina všech dospělých, popř. „všichni dospělí“). Z celkového počtu 112 studentů se 18 s pojmem *kalokagathia* setkalo a přesně věděli, co znamená (tj. 16% studentů), 26 se s pojmem setkalo a přibližně věděli, co si pod ním představit (tj. 23 % studentů), a 68 z dotazovaných se s pojmem nesetkalo a doposud nevěděli, co si pod ním představit (tj. 61 % studentů). Ze 138 dotazovaných dospělých 20 odpovědělo, že se s tímto pojmem již setkali a přesně věděli, co znamená (tj. 14 % dospělých), 27 odpovědělo, že se s ním již setkali a přibližně věděli, co pojem znamená (tj. 20 % dospělých), a 91 dospělých odpovědělo, že se s pojmem doposud nesetkali a nevěděli, co si pod ním představit (tj. 66 % dospělých). Pro názornost se můžeme podívat do grafu č. 2 na následující straně.

Celkově ze všech 250 respondentů se s pojmem *kalokagathia* setkalo a přesně vědělo jeho význam 38 (tj. 15 %), 53 respondentů se s ním setkalo a přibližně věděli jeho význam (tj. 21 %) a 159 respondentů se s tímto pojmem doposud vůbec nesetkalo (tj. 64 %). Ze všech dotazovaných jde o výraznou nadpoloviční většinu, a tudíž můžeme usoudit, že naše hypotéza byla správná a na daném výběrovém souboru se potvrdila. Z charakteristiky samotné *kalokagathie* můžeme usuzovat, že na technicky zaměřených školách se s ní studenti většinou nesetkají a tuto možnost budou mít spíše studenti na školách s pedagogickým a humanitním zaměřením. Tento předpoklad i potvrzení

⁵² Viz Příloha č. 9

naší hypotézy koriguje se skutečností, jaké zaměření vzdělání jednotliví respondenti mají. Zároveň i tuto hypotézu vysvětluje (viz Tabulka 2).

Graf 2

Tabulka 2 – Zaměření vzdělání respondentů výzkumu

Zaměření vzdělání	Počet respondentů	Procento
pedagogické	27	11%
humanitní	28	11%
přírodovědné	15	6%
technické	64	26%
jiné	116*	46%

* Určitě víme, že 68 z těchto respondentů byli studenti GUH, a tedy zaměření jejich vzdělání bylo všeobecné.

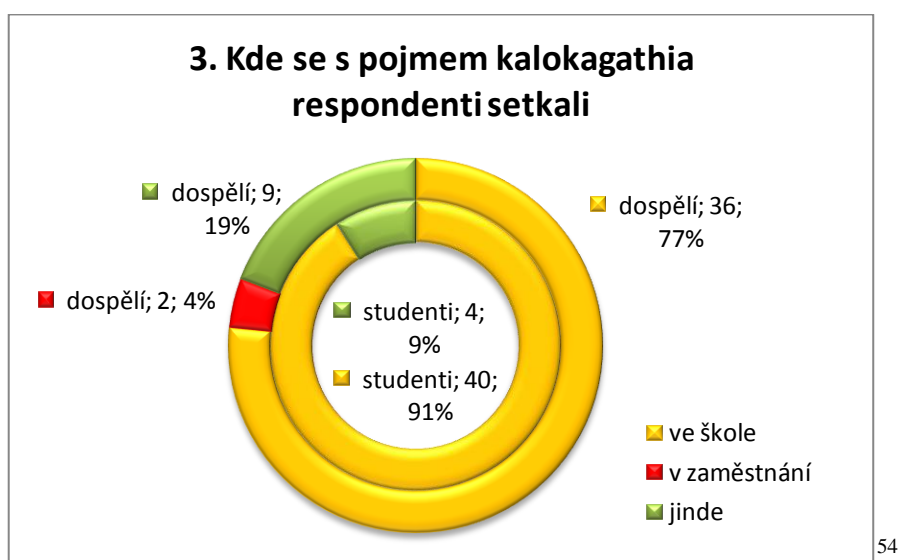
Trochu nás ovšem zarazilo, že 23 chlapců a 22 dívek z GUH uvedlo, že se s tímto pojmem doposud nesetkali a nevěděli jeho význam. Opíráme se přitom o vlastní zkušenosti, neboť právě studenti gymnázia mají velmi reálnou naději se s kalokagathii ve výuce setkat, ať již v hodinách českého jazyka či dějepisu. Možné vysvětlení je buďto v tom, že učitelé tento výraz opomenuli, nebo v nepozornosti studentů v hodinách.

⁵³ Bližší rozdělení jednotlivých podmnožin viz Příloha č. 11, grafy 2.1-2.4

Na otázku č. 8 – „*Pokud jste se s ním (s pojmem kalokagathia) už setkal/a, kde to bylo?*“ – v souladu s předchozí otázkou neodpovídalo 68 respondentů ze skupiny všech studentů a 91 ze skupiny všech dospělých, celkem tedy 159 respondentů. Zbývajících 91 respondentů odpovídalo takto:

- všichni studenti: 40 studentů (91 %) se s kalokagathií setkali ve škole a 4 (9 %) se s ní setkali jinde. Tři studenti uvedli jako zdroj internet a jeden literaturu.
- všichni dospělí: 36 z nich (77 %) se s kalokagathií setkali ve škole, 2 v zaměstnání (4 %) a 9 dospělých (19 %) jinde. Z toho dva respondenti uvedli jako zdroj domov a běžný život, 5 respondentů literaturu a časopisy, 1 respondent uvedl internet a 1 poslech rádia.

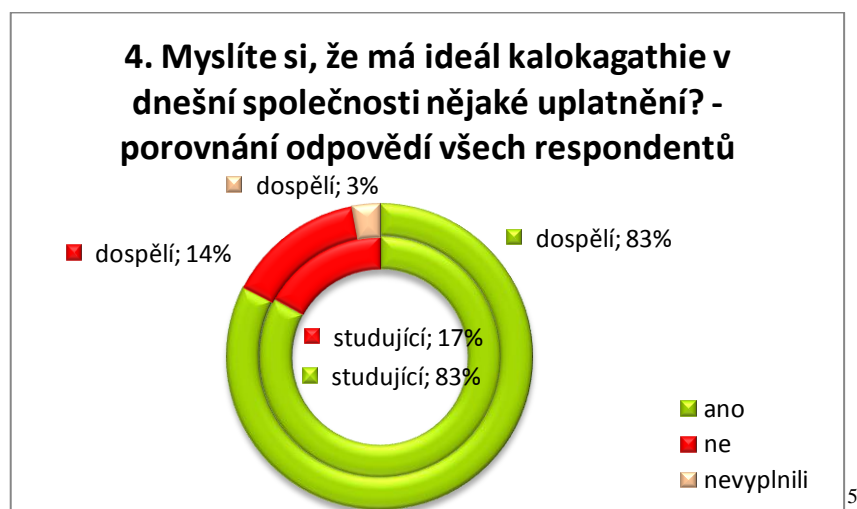
Graf 3

Na otázku č. 6 – „*Myslíte si, že má ideál kalokagathie v dnešní společnosti nějaké uplatnění?*“ – odpovídali respondenti překvapivě výrazně kladně. Mezi studenty si 19 respondentů (tj. 17 % studentů) myslí, že kalokagathie dnes uplatnění nemá, takto odpovědělo i 20 dospělých (tj. 14 %) a 4 dospělí na tuto otázku neodpověděli vůbec. Jak ve skupině všech studentů, tak ve skupině všech dospělých si 83 % respondentů myslí, že kalokagathie v dnešní společnosti uplatnění má (přesněji 93 studujících a 114 dospělých).

⁵⁴ Blíže k jednotlivým podmnožinám viz Příloha č. 11, grafy 3.1-3.4

Graf 4

55

Podle našeho názoru je velmi pozitivní zpráva, že z 250 respondentů vidí 207 v dnešní společnosti pro kalokagathii nějaké uplatnění. Domníváme se, že jsme respondentům k tomuto postoji pomohli také my svou stručnou charakteristikou pojmu kalokagathie v samotném dotazníku. Zajímavé dále je podívat se na to, kde přesněji toto uplatnění spatřují. V dotazníku jsme uvedli na výběr možnosti:

- při olympijských hrách
- v profesi (př. hasič, záchranář,...)
- v každodenním životě
- jinde (s možností uvedení).

Z uvedených 207 respondentů na tuto podotázku 4 neodpověděli (tj. 1,9 %), pokud se podíváme na graf 4.3, napoví nám, že šlo o 4 profesionální hasiče, kteří neodpověděli ani na otázku č. 6.

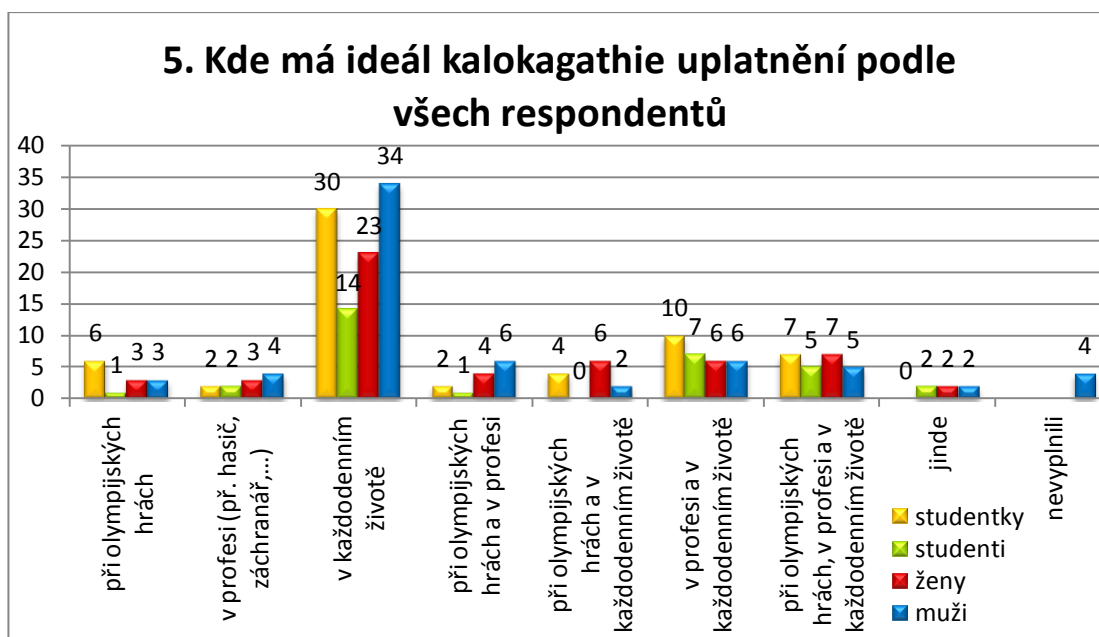
Graf 4.3

⁵⁵ Bližší rozdělení jednotlivých podmnožin viz Příloha č. 11, grafy 4.1-4.4

Nejprve se podíváme na respondenty, kteří označili jednu možnost a poté na ty, jež označili různé kombinace možností. Při olympijských hrách vidí pro kalokagathii uplatnění celkem 13 dotazovaných (6,3 %), v profesi 11 (5,3 %), v každodenním životě pak 101 respondentů (tj. obdivuhodných 48,8 %). Při olympijských hrách a v profesi najde kalokagathia uplatnění podle 13 respondentů (6,3 %), při olympijských hrách a v každodenním životě podle 12 (tj. 5,8 %), v profesi a v každodenním životě 29 (tedy 14 %) a ve všech těchto třech „odvětvích“ 24 respondentů (11,6 %). Ze všech těchto respondentů pouhých 6 uvedlo, že má kalokagathia význam i jinde.

Graf 5

56

Navzdory tomu, že se velké procento dotazovaných s pojmem kalokagathia doposud nesešlo, většina po krátkém obeznámení s ním zhodnotila, že i v dnešní společnosti své místo najde. Zajímavé je, že ze samotných profesionálních hasičů vidí pro kalokagathii uplatnění v profesi (a tedy i ve svém povolání) pouhých 9 příslušníků HZS.⁵⁷

4.3.2 H 2

„Většina mladých respondentů si utvářela svůj vztah ke sportu díky pozitivnímu vlivu svých rodičů.“

Domníváme se, že pro dítě je vzor a podpora rodičů v pohybových aktivitách velmi podstatným prvkem při utváření jeho vztahu k pohybu do budoucího života. Každý člověk přijde na svět jako takzvaně „neznalý tvoreček“ – a jsou to právě rodiče,

⁵⁶ Blíže viz Příloha č. 11, grafy 5.1-5.4

⁵⁷ Viz tamtéž, graf 5.3

kdo mu jako první otevírají bránu poznání okolního světa. Ti si sami mnohdy ani neuvědomují, jak významné stopy v jejich dítěti zanechá taková „realita“, jakou mu oni nabídnou. Je bezpochyby, že v kruhu rodinného vlivu dítě nikdy nepozná úplnou realitu okolního světa, neboť každá rodina má své specifické zájmy, postoje, způsoby života. Proto způsob, jakým rodiče dítěti podají svůj náhled na sport a pohyb a svůj postoj k němu, může na tomto místě sehrát významnou roli a ovlivnit jeho nadšení či „ne-nadšení“ na zbytek jeho života. Jak uvádí Novotná, *„Rodiče mohou dát dítěti vztah k pohybu nejlépe. Příklad vlastních pohybových schopností táty a mámy je příkladem nejdokonalejším. Malý »opičák« chce vždycky umět to stejné, co maminka a tatínek. Správná cesta rozvoje pohybových aktivit je cesta všestrannosti. Příklad rodiče je příkladem na celý život. Děti takovýchto rodičů předávají příklad vlastní i svým dětem.“*⁵⁸

Při ověřování této hypotézy jsme vycházeli z otázek č. 9 a 15 v dotazníku. Ze všech respondentů jsme vybrali zvlášť ty, které rodiče vedli ke sportu a pohybu a zvlášť ty, které k němu nevedli a u obou těchto skupin jsme pak zjišťovali jejich osobní vztah ke sportu. I zde si tedy rozdělíme respondenty na dvě skupiny:

1. Rodiče vedli respondenta ke sportu a pohybu

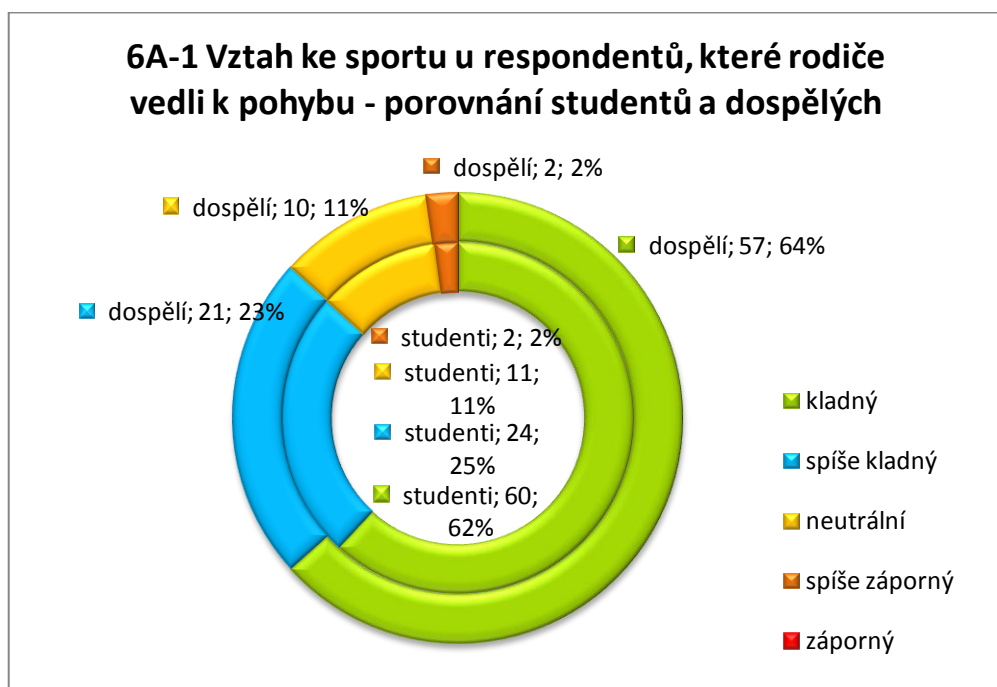
Do této skupiny spadá ze všech respondentů 97 studentů a 90 dospělých, což je 74,8 % dotazovaných. Můžeme tedy říci, že téměř tři čtvrtiny respondentů byly svými rodiči vedeny ke sportu a pohybu. Ze studentů v této skupině 60 označilo svůj vztah ke sportu jako kladný, 24 jako spíše kladný, 11 studentů má ke sportu neutrální vztah a 2 spíše záporný. Mezi dospělými zde 57 respondentů uvedlo kladný vztah ke sportu, 21 spíše kladný, 10 neutrální a 2 spíše záporný vztah. Za záporný svůj vztah neoznačil ani jeden z respondentů, které rodiče k pohybu vedli. Názorně je toto rozložení vidět na grafu 6A-1.

2. Rodiče nevedli respondenta ke sportu a pohybu

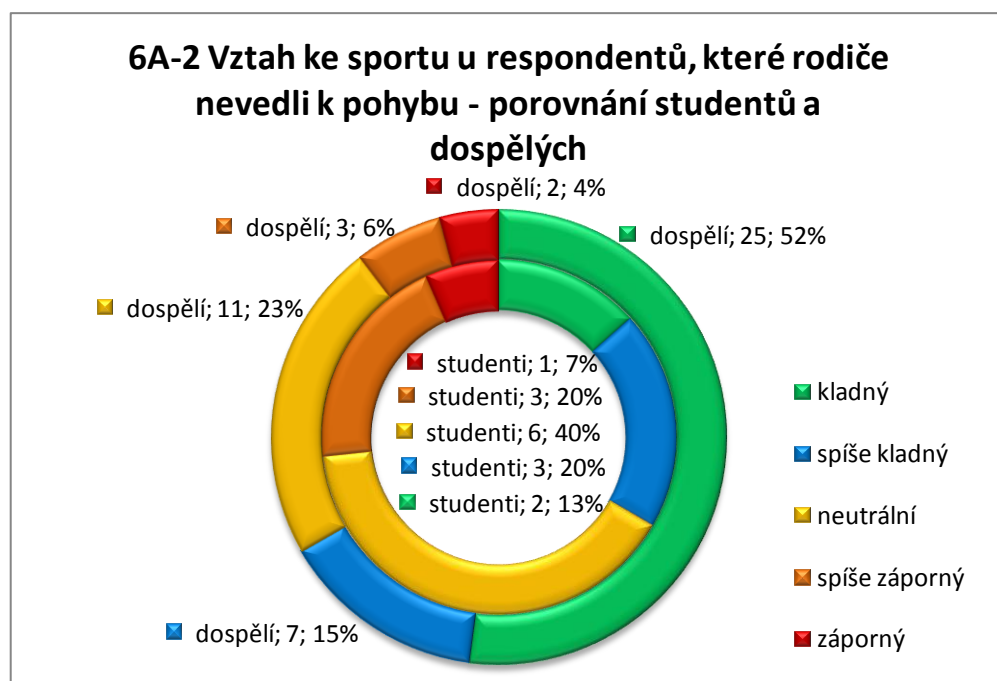
Do této skupiny spadá 15 studentů a 48 dospělých ze všech respondentů (tedy 25,2 % dotazovaných). Z daných patnácti studentů 2 hodnotili svůj vztah ke sportu jako kladný, 3 jako spíše kladný, 6 studentů jako neutrální, 3 ho označili za spíše záporný a 1 za záporný. Mezi dospělými z této skupiny překvapivě 25 respondentů uvedlo kladný vztah ke sportu (tedy celých 52 %), 7 pak spíše kladný, 11 neutrální vztah, jako spíše záporný ho označili 3 respondenti a jako záporný dva. Toto rozložení můžeme vidět na grafu 6A-2.

⁵⁸ NOVOTNÁ, Jarmila. Pohyb ve výchově, umění a sportu. In: HOGENOVÁ, Anna, MOSKALOVÁ, Janina. *Pohyb ve výchově, umění a sportu*. Praha: Univerzita Karlova, 2005, s. 150.

Graf 6A-1

Graf 6A-2

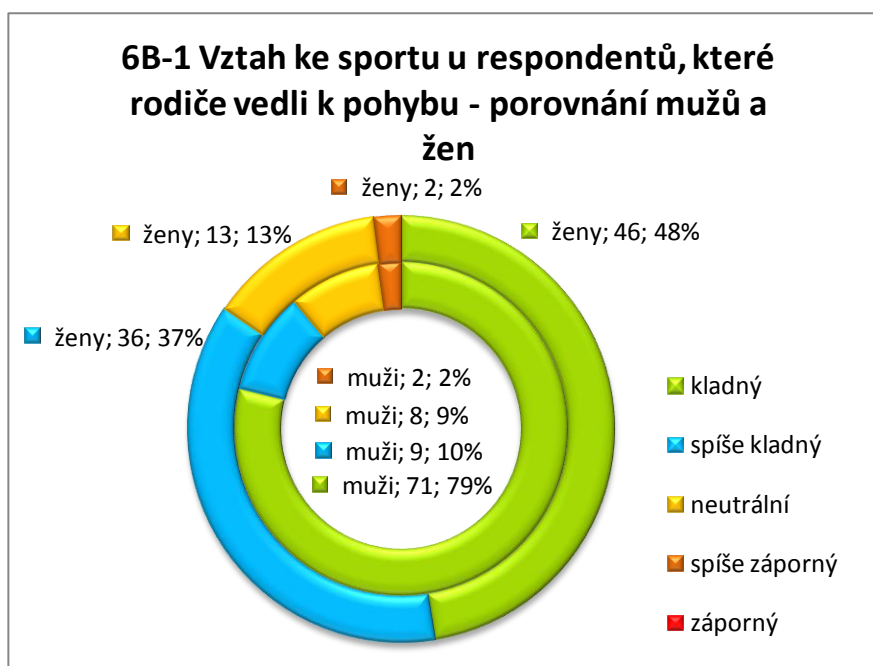
Jak je patrné z těchto dvou grafů, většinu respondentů při utváření jejich vztahu ke sportu skutečně výrazně kladně ovlivnili rodiče. Můžeme říci, že rozložení respondentů, které rodiče ke sportu a pohybu vedli, je podle jejich vztahu ke sportu jak u studentů, tak u dospělých zhruba stejné (viz graf 6A-1). U respondentů, které rodiče k pohybu nevedli, si můžeme všimnout výraznějšího rozdílu mezi studenty a dospělými,

⁵⁹ Blíže k jednotlivým podmnožinám viz Příloha č. 12, grafy 6.1-1 – 6.4-1

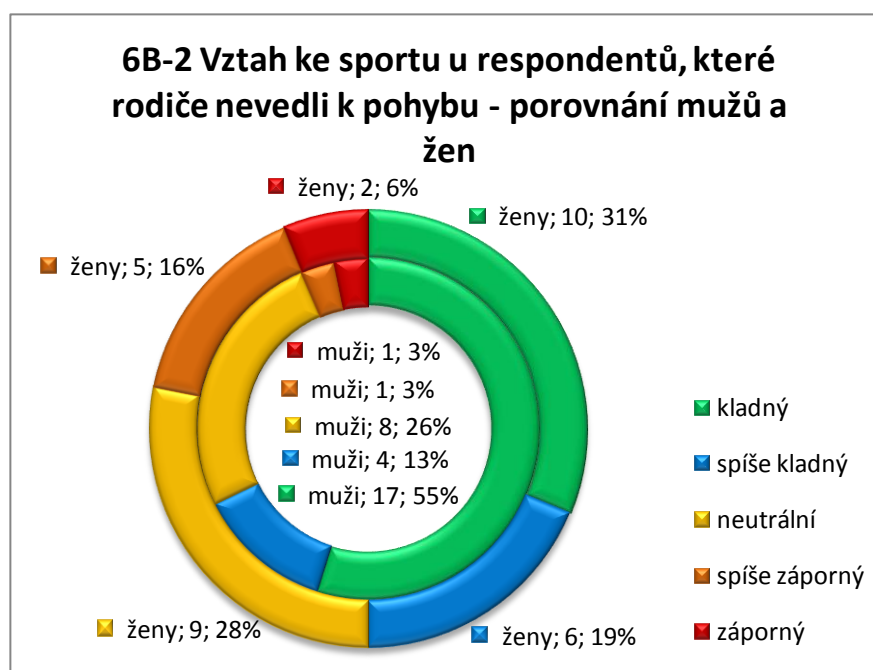
⁶⁰ Blíže k jednotlivým podmnožinám viz tamtéž, grafy 6.1-2 – 6.4-2

kde u dospělých respondentů mělo „nepůsobení“ rodičů daleko menší dopad na jejich budoucí vztah ke sportu než u studentů (viz graf 6A-2). Stejným způsobem nyní rozdělíme všechny respondenty na muže a ženy. Rodiče vedli ke sportu a pohybu 90 mužů, což je 74,4 % všech mužů, a 97 žen, tedy 75,2 % všech dotazovaných žen. Z grafu 6B-1 je patrné, že daní muži mají ke sportu výrazně kladnější vztah (71 mužů uvedlo kladný vztah, tedy 79 % z této skupiny, 9 mužů vztah spíše kladný) než dané ženy (46 žen, tedy 48 % z této skupiny, kladný vztah, 36 žen spíše kladný).

Graf 6B-1

Graf 6B-2

Při rozdělení respondentů na muže a ženy je ve skupině, kterou rodiče nevedli ke sportu a pohybu, patrný výraznější rozdíl ve vztahu respondentů ke sportu. Můžeme říci, že na muže měla neaktivita jejich rodičů mnohem menší vliv než na ženy, neboť více než polovina mužů v této skupině uvedla, že jejich vztah ke sportu je kladný. Pouze u dvou mužů mohli jejich rodiče vztah ke sportu ovlivnit záporně (samozřejmě rodičovský vliv není ten jediný, výrazně mohou vztah k pohybu ovlivnit také škola nebo vrstevnická skupina), zatímco u žen mohla nečinnost rodičů mít záporný vliv na 7 dotazovaných z této skupiny (viz graf 6B-2).

Na základě daných zjištění konstatujeme, že hypotéza H3 byla potvrzena, rodiče jsou u jedince výrazným činitelem při utváření jeho vztahu ke sportu a pohybu.

4.3.3 H 3

„Většina respondentů, které rodiče vedli ke sportu a pohybu, se věnovala i jiným než pohybovým aktivitám.“

Při stanovování této hypotézy jsme vycházeli z předpokladu, že rodiče, kteří dbají na rozvoj pohybových aktivit svých dětí, jsou si zároveň dobře vědomi potřeby rozvíjet nejen tělesnou, ale také duševní stránku dítěte. Všechny respondenty jsme podle jejich odpovědí na otázku č. 15 rozdělili do dvou základních skupin:

1. respondenti, kteří označili možnosti a-c, tedy skupina, kterou rodiče vedli ke sportu a pohybu,
2. respondenti, kteří označili možnosti d-e, tedy skupina, kterou rodiče nevedli ke sportu a pohybu.

Opět budeme porovnávat studenty a dospělé. Celkem 97 studentů odpovědělo, že je rodiče ke sportu a pohybu vedli (tj. 87 %), 15 studentů uvedlo, že rodiče je ke sportu ani pohybu nevedli (tj. 13 %). Mezi dospělými uvedlo 90 respondentů (65 %), že byli svými rodiči ke sportu a pohybu vedeni, 48 respondentů (35 %) uvedlo naopak, že nikoli. Nejdříve se zaměříme na první skupinu, která je důležitá pro potvrzení či vyvrácení naší hypotézy. Zde dotazovaní studenti a dospělí odpovídali následovně:

- Studenti: Rodiče vedli i k jiným než sportovním a pohybovým aktivitám 84 respondentů (tj. 86,7 % studentů z 1. skupiny), 11 respondentů (tj. 11,3 % studentů z 1. skupiny) k jiným než sportovním a pohybovým aktivitám vedeno nebylo. Dvě studentky neuvedly, zda je rodiče směřovali i k jiným aktivitám.
- Dospělí: 68 respondentů (75,6 % dospělých z 1. skupiny) uvedlo, že je rodiče vedli i k jiným než sportovním a pohybovým aktivitám, 21 respondentů (23,4 %

dospělých z 1. skupiny) vedli rodiče pouze ke sportovním a pohybovým aktivitám.

Na základě těchto zjištěných skutečností můžeme konstatovat potvrzení H3, neboť skutečně většina z respondentů, které rodiče vedli ke sportu a pohybu, byla zároveň směřována také k jiným aktivitám, rozvíjejícím zejména duševní stránku jedince.

Tabulka 3 – K jakým aktivitám rodiče respondenty směřovali

K jakým aktivitám rodiče respondenty směřovali	Počet respondentů, kteří jednotlivé aktivity uvedli			
	studentky	studenti	dospělé ženy	dospělí muži
výtvarný kroužek	33	7	8	4
hra na hudební nástroj	40	17	14	14
dramatický kroužek	5	2	6	2
rukodělné činnosti	24	10	18	18
skaut	9	4	7	7
jiné*	13	4	8	15

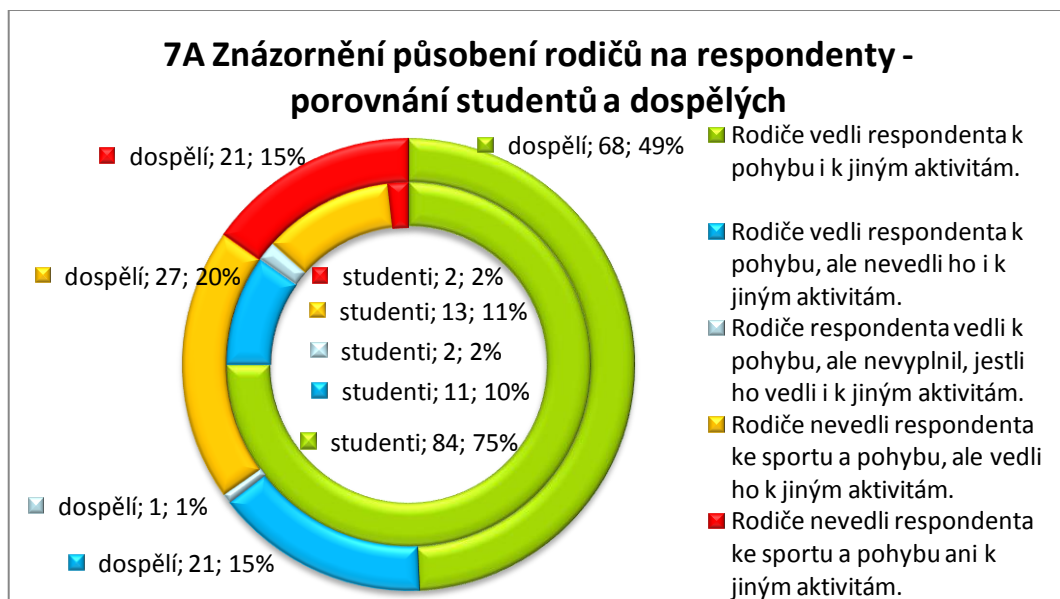
* Mezi studentkami zde byl uveden 6x cizí jazyk, 3x tanec, 1x zpěv a 1x folklorní kroužek, 1x turistický kroužek, 1x hasičský kroužek a 1x Bridge (karetní hra, pozn. E. P.). Mezi studenty to pak byly 1x domácí práce, 1x tanec, 1x turistický oddíl a 1x různé volnočasové kroužky. Dospělé ženy uvedly 2x tanec, 2x pionýr a dále vždy ve frekvenci 1x turistický kroužek, přírodovědný kroužek, četba a práce na zahradě a na poli. Dospělí muži uvedli celkem 4x hasičský kroužek (z toho 2 patří do podmnožiny profesionálních hasičů), 3x pionýr, 2x práce na zahradě či chatě a po jednom turistika, pionýr, aeroklub, folklor, cizí jazyk a šachy.

Zajímavý je rovněž pohled na respondenty, které rodiče ke sportovním a pohybovým aktivitám nevedli. Opět se podíváme zvlášť na studenty a zvlášť na dospělé:

- Studenti: 13 respondentů uvedlo, že je rodiče vedli k jiným aktivitám (tj. 86,7 % studentů z 2. skupiny) a 2 respondenty rodiče nevedli ani ke sportu ani k jiným aktivitám (tj. 13,3 % studentů z 2. skupiny).
- Dospělí: 27 respondentů bylo rodiči vedeno k jiným než sportovním aktivitám (56,3 % dospělých z 2. skupiny) a 21 respondentů (43,7 % dospělých z 2. skupiny) nebylo vedeno k žádným aktivitám.

Na názorné rozložení odpovědí všech respondentů se můžeme podívat v grafu 7A.

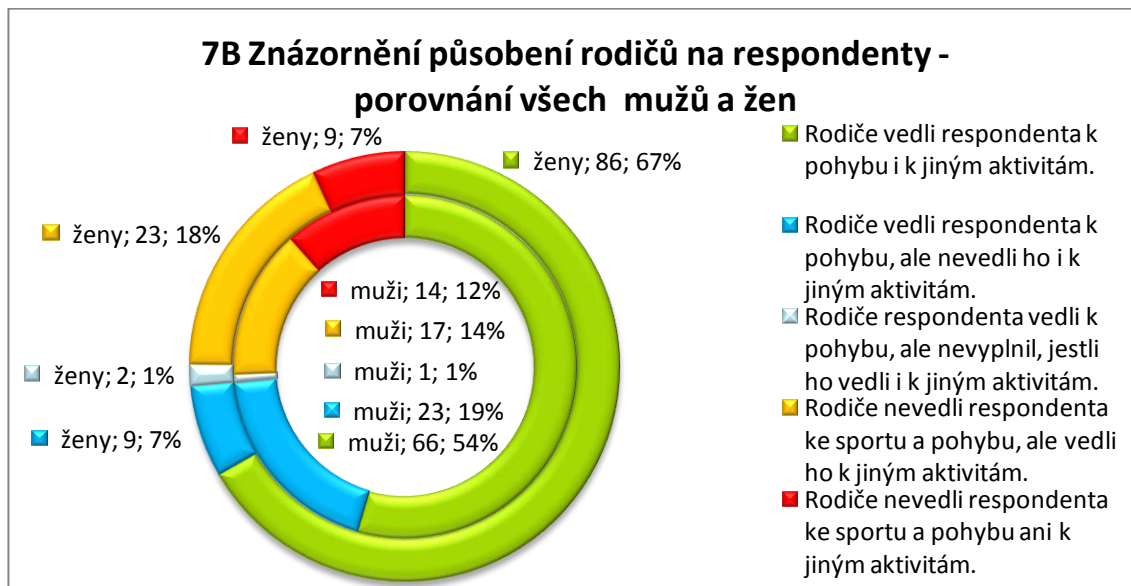
Graf 7A

61

Můžeme tedy říci, že i když rodiče respondenty nevedli k pohybu, většina z nich je vedla alespoň k jiným aktivitám. V grafu 7B jsme rozdělili všechny respondenty na muže a ženy a opět můžeme pro zajímavost porovnat jejich odpovědi.

Graf 7B

⁶¹ Blíže k jednotlivým podmnožinám viz Příloha č. 13, grafy 7.1-7.4

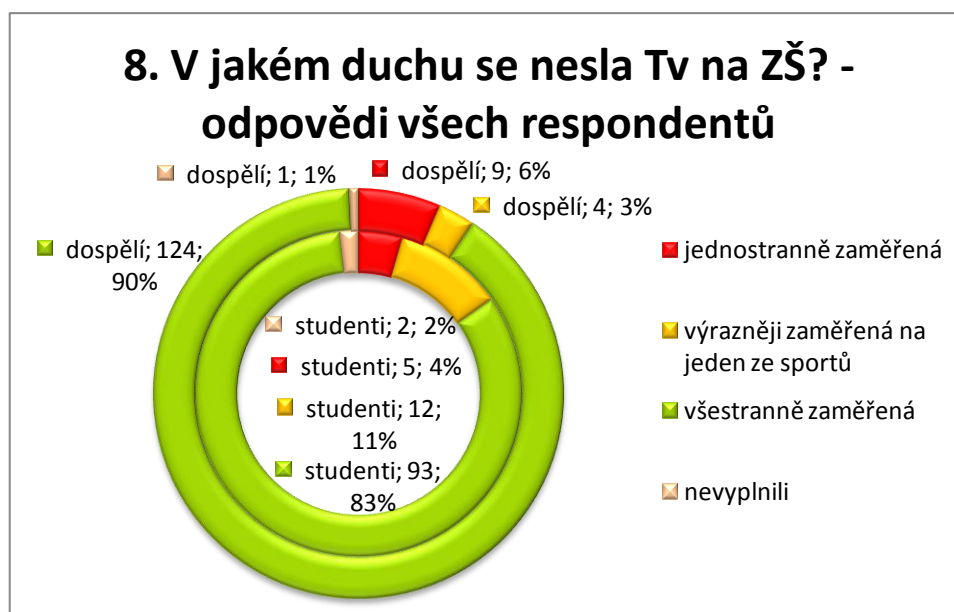
4.3.4 H 4

„Tělesná výchova, kterou respondenti absolvovali na základní a střední škole, byla nezajímavá a orientovala se pouze na jeden/dva atraktivní sporty.“

Na otázku č. 22 – „V jakém duchu se nesla Tv na ZŠ?“ mezi studenty odpovědělo 5 respondentů (tj. 4 %), že tělesná výchova byla zaměřena jednostranně, 12 respondentů (tj. 11 %), že byla výrazněji zaměřena na jeden ze sportů (7x vybíjená, 4x míčové sporty jako fotbal a volejbal a 1x běhání). Skutečnost, že byla tělesná výchova všestranně zaměřená, uvedlo celkem 93 studentů, tedy 83% ze všech studujících. Dva studující na tuto otázku neodpověděli.

Dospělí odpovídali takto: 9 jednostranně zaměřená (6 %), 4 výrazněji zaměřená na jeden ze sportů (tedy 3 % dospělých, přičemž jako hlavní sport byl uveden 2x fotbal, 1x míčové hry a 1x atletika), 124 všestranně zaměřená (90 %) a jeden dospělý na tuto otázku neodpověděl (viz graf 8).

Graf 8

62

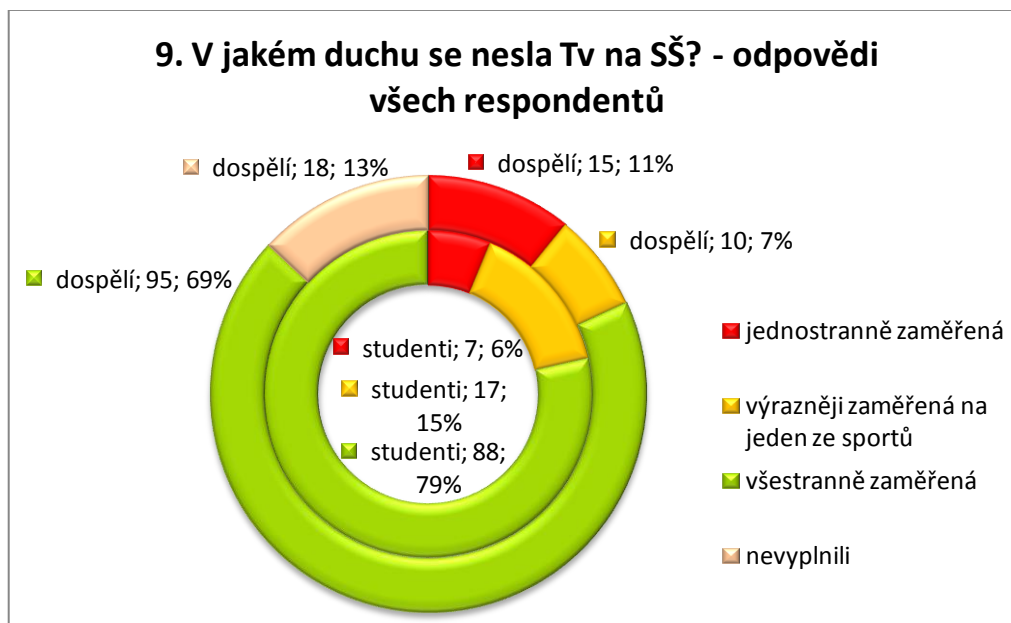
Na otázku č. 24 – „v jakém duchu se nesla Tv na SŠ?“ – odpovídali respondenti takto:

- studenti: 7 jednostranně zaměřená (6 %), 17 (tj. 15 %) výrazněji zaměřená na jeden ze sportů (7x volejbal, 4x fotbal, 4x zdravotní Tv, 1x florbal a 1x sportovní hry a rehabilitační cvičení) a 88 studentů, tedy 79 % všestranně zaměřená.

⁶² Blíže k jednotlivým podmnožinám viz Příloha č. 14, grafy 8.1-8.4

- dospělí: 15 jednostranně zaměřená (11 %), 10 výrazněji zaměřená na jeden ze sportů (7 %), přičemž 5x byl uveden fotbal, 3x volejbal, 1x míčové hry a 1x atletika. Všestranně zaměřenou tělesnou výchovu uvedlo 95 dospělých (tj. 69 %) a 18 tuto otázku nezodpovědělo (tedy 13 % všech dospělých).

Graf 9

63

Výzkum na daném vzorku respondentů naši hypotézu vyvrátil a ukázal, že výrazná většina respondentů absolvovala ve škole všestranně zaměřenou tělesnou výchovu. Můžeme tedy říci, že tělesná výchova na školách u daných respondentů se nese převážně v kalokagathickém duchu.

4.3.5 H 5

„*Studenti věnují sportu více času než dospělí.*“ Tuto hypotézu jsme si stanovili na základě předpokladů, že:

- studenti mají při studiu možnost využít na sportovní aktivity různé studentské slevy,
- studenti se musejí v menší míře podílet na chodu domácnosti, větší míra povinností zde leží většinou na rodičích, a tak studenti mají větší časový prostor pro své sportovní a pohybové vyžití,
- dospělí pod tíhou svých povinností zkracují dobu věnovanou sportovním a pohybovým aktivitám,
- úměrně s přibývajícím věkem se u člověka snižuje jeho fyzická zdatnost.

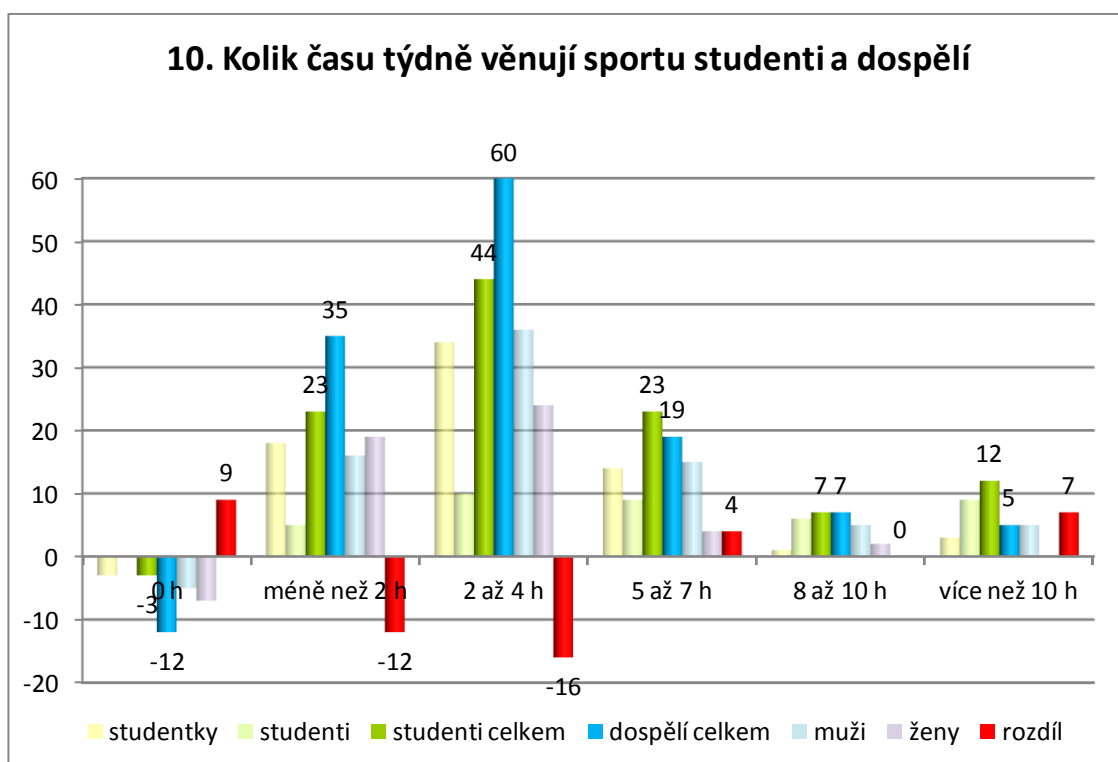
⁶³ Blíže k jednotlivým podmnožinám viz Příloha č. 14, grafy 9.1-9.4

Odpovědi respondentů na otázku č. 11 „Kolik času týdně věnujete sportu?“ (viz Příloha č. 9 - Dotazník) byly ve skupině studentů a skupině dospělých následující:

- Z celkového počtu 112 studentů sportu nevěnují žádný čas 3 dotazovaní, 23 studentů věnuje sportu méně než 2 hodiny týdně, 44 studentů 2-4 hodiny týdně, 23 studentů 5-7 hodin týdně, 7 z nich 8-10 hodin týdně a 12 studentů věnuje sportu více než 10 hodin týdně.
- Ze 138 dospělých nevěnuje sportu žádný čas dokonce 12 respondentů. Oproti studentům označilo svou odpověď více dospělých v rozmezí „méně než 2 hodiny“ (35 respondentů) a „2-4 hodiny“ (60 respondentů). V rozmezí „5-7 hodin“ už to bylo pouze 19 respondentů, 7 respondentů věnuje sportu 8-10 hodin týdně a pouhých 5 respondentů více než 10 hodin týdně.

Názorně můžeme tyto odpovědi respondentů vidět na grafu 10. Zde jsou záporné hodnoty u skupin studentů a dospělých v rozmezí „0 hodin“ označeny záměrně pro názornost, jelikož se jedná o pasivitu respondentů v oblasti sportu. Hodnoty „-3“ u studentů a „-12“ u dospělých tedy nemají význam záporného počtu respondentů, pouze mají vyjádřit, že je „pozitivnější“ spíše fakt, čím více se blíží ose o_x . Sloupec „rozdíl“ znázorňuje rozdíl mezi studenty a dospělými v daných rozmezích. Pokud nabývá kladných hodnot, znamená to, že studenti jsou v daném rozmezí „aktivnější“.

Graf 10

Z předchozího grafu je patrné, že relativně velká část z dospělých respondentů si na sport a pohyb najde během týdne alespoň uspokojivé množství času⁶⁴ – viz odpovědi v rozmezí „méně než 2 hodiny“ a „2-4 hodiny“ (95 respondentů, což je 68,8 % všech dospělých). Ze skupiny studentů se v tomto rozmezí pohybuje 67 respondentů (tedy 59,8 % této skupiny). Pět až sedm hodin týdně věnuje sportu 20,5 % studentů a 13,8 % dospělých, 8-10 hodin mu věnuje 6,25 % studentů a 5 % dospělých a více než 10 hodin pak 10,7 % studentů a 3,6 % dospělých. Přičemž vyšší počet odpovědí v rozmezí „5-7 hodin“, „8-10 hodin“ a „více než 10 hodin“ ve sloupci mužů (oproti předpokladu danému naší hypotézou) můžeme vysvětlit skutečností, že jsou zde započítáni také profesionální hasiči, kteří mají sportovní a pohybové aktivity do značné míry jako předpoklad pro výkon svého zaměstnání, kde je po nich vyžadována stálá fyzická kondice (viz graf 11). Zde zjistíme, že kromě profesionálních hasičů z dospělých respondentů sportu nikdo nevěnuje více než 10 hodin týdně, 8-10 hodin by sportu věnovali pouze 3 respondenti a 5-7 hodin 9 respondentů.

Výzkum na daném vzorku respondentů tedy naši hypotézu potvrdil – od 5 hodin týdně výše se sportu věnuje více studentů než dospělých.

Graf 11

4.4 Doplnující zjištění získaná při výzkumu

Kromě ověření našich hypotéz jsme při výzkumu zjišťovali také to, co respondentům vadilo na tělesné výchově ve škole. Zjištěné výsledky jsou zaznamenány v tabulce 4, přičemž každý respondent mohl z uvedených možností u otázky č. 28 (viz Příloha č. 9 – Dotazník) označit více možností. Z této tabulky je patrné, že 71 respondentů mělo za svou školní docházku problém s důsledným známkováním výkonu místo snahy (tj. 28,4 % všech respondentů, tedy více než čtvrtina). Dle našeho názoru je

⁶⁴ U sportovních a pohybových aktivit zabírajících do 4 hodin týdně můžeme předpokládat, že má respondent pohyb 2-3x týdně, což je při současném problému „sedavé společnosti“ bráno spíše jako uspokojivá než nedostatečná aktivita.

to skutečnost, která může výrazně záporně ovlivnit vztah mladého člověka k pohybu vůbec, což si s sebou může nést dále do celého svého života. Můžeme si povšimnout, že s tímto problémem se potýkala většina dotazovaných dívek z GUH, což značí nesprávný přístup učitele k hodinám tělesné výchovy a cíli, k němuž by měla tělesná výchova ve školství podle našeho názoru směřovat. Tedy podporovat a rozvíjet kladný vztah žáka k pohybu prostřednictvím nenásilného vedení cestou hry namísto odrazujícího „tabulkového hodnocení“.

Tabulka 4

Co respondentům na tělesné výchově ve škole vadilo	dívky GUH	chlapci GUH	ostatní studentky	ostatní studenti	profesionální hasiči	dospělé ženy	dospělí muži
nic	5	11	17	6	25	25	17
povinnost jednotného cvičebního úboru	10	1	3	0	13	8	9
narážky či posměch spolužáků vůči mému výkonu	6	5	1	1	0	3	3
narážky učitele vůči mému výkonu	10	2	4	0	0	2	2
jednostrannost výuky	5	4	6	1	6	7	2
důsledné známkování výkonů místo snahy	27	11	10	2	2	14	5
jiné	7	3	4	0	3	5	2

Nyní uvedeme, co respondenti uváděli jako problém u tělesné výchovy ve škole mimo jmenované možnosti (tedy ti, kteří označili také „jiné“). Uvádíme doslovné citace odpovědí.

Dívky GUH:

- „Nesmyslnost povinných cviků.“
- „Profesor.“ (uvedeno 2x)
- „Přílišné teoretizování na úkor pohybu, her...“
- „Zaujatost učitele, lpění na nedůležitých věcech a teorie, teorie, teorie.“

- *„Nechuť spolužaček účastnit se některých aktivit.“*
- *„Lenost ostatních spolužáků.“*

Chlapci GUH:

- *„Naprosto nahouby, nuda, nevede ke snaze se zlepšit, sportovat, sportovního ducha spíše ubíjí.“*
- *„Že někteří byli lepší než já.“*
- *„U některých kantorů převažuje teoretická část (75% vyučování).“*

Studentky:

- *„Učitelé nebyli schopni pochopit, že někteří prostě na některé věci nemají.“*
- *„Náladoví a ne vždy spravedliví učitelé, nespravedlivé hodnocení a bodování jednotlivých sportovních výkonů.“*
- *„Otravovalo mě dělat něco jiného než se pohybovat tak, jak chci.“*
- *„Proti tělesné výchově jsem dříve neměla nic, ale žádný kladný vztah, bohužel v 8. třídě jsem si tak nehorázně zničila koleno, že do dneška nesu následky a ve sportu mě to velice omezuje. Ačkoli bych sportovat chtěla, musím si pak vybrat určitou daň v podobě bolesti.“*

Profesionální hasiči:

- *„Nedostatek Tv a nedůsledné dodržování počtu vyučovacích hodin Tv zejména na SŠ.“*
- *„Časté střídání vyučujících a tím i stylu výuky.“*
- *„Basketbal.“*

Ženy:

- *„Flákání se spolužaček při cvičení a neutrální postoj učitele k tomuto chování.“*
- *„Gymnastika, šplhání, běhání v tropických vedrech – nemožnost výběru toho, co mě baví dělat, nucení do aktivit jako cvičené opice :)“*
- *„Vzduch v tělocvičně, pach ze Sokolovny cítím dodnes.“*
- *„Okrajový předmět, často využívaná k jiným věcem.“*

Některé z těchto odpovědí budí spíše úsměv, najdou se zde však i takové, které v nás mohou vzbudit jisté znepokojení nad stavem tělesné výchovy ve školství. Například, jak uvádějí dívky a chlapci z GUH, učitelé někdy pojmají hodiny tělesné výchovy spíše jako teoretický výklad a studenti tak mají místo aktivního odpočinku mezi hodinami strávenými v lavici opět pasivní poslouchání výkladu.

Závěr

V této práci jsem se nejprve zabývala pojmem kalokagathia a jeho historickým kontextem – prostředím, ve kterém vzniknul i tím, co původně kalokagathia znamenala pro obyvatele starověkého Řecka. Snažila jsem se také objasnit fungování athénské demokracie, aby bylo patrné, pro koho měla kalokagathia smysl. Pojem jsem rozebrala také z etymologického hlediska. Nejprve jsem se zaměřila na výuku občanů v řeckých gymnasiích a dále se pokusila přiblížit organizaci a průběh antických olympijských her včetně disciplín, které byly v antice jejich součástí. Těm jsem věnovala evidentně víc prostoru z důvodu, že na rozdíl od disciplín na současných olympijských hrách, se kterými se můžeme běžně setkat u televizní obrazovky, jsou již tyto disciplíny a jejich průběh pro většinu lidí ne zrovna dobře představitelné. V souvislosti s antickými olympijskými hrami jsem se pokusila přiblížit také instituci ekecheirie, která měla podle mého názoru velmi zajímavou myšlenku. Pokusila jsem se objasnit rovněž změny v antické společnosti, které zapříčinily rozpad ideálu kalokagathie.

Ve druhé kapitole jsem popsala způsob, jakým se společnost začala opět ke kalokagathii vracet, ať již prostřednictvím nově vznikajících tělovýchovných systémů či obnovou samotné olympijské myšlenky. Zmínila jsem se také o baronu Coubertinovi, který se zasloužil o obnovení olympijských her. Třetí kapitola byla věnována významu kalokagathie pro současnou společnost, jejím výhodám i prostředí, kde se s ní můžeme v dnešní době setkat. Upozornila jsem v ní na to, že kalokagathie nemusí být nutně spojena pouze se sportem, ale také například s profesí jako takzvaná „profesní kalokagathia“, což jsem se pokusila ukázat na příkladu profesionálních hasičů.

Čtvrtá kapitola byla věnována výzkumu vztahu ke sportu či pohybu obecně a povědomí o pojmu a významu kalokagathie na vzorku respondentů z okresu Uherské Hradiště, zahrnujícím studenty Gymnázia Uherské Hradiště, vysokoškolské studenty, profesionální hasiče a ostatní dospělé. Zde jsem si stanovila 5 hypotéz, z nichž čtyři byly na základě prováděného výzkumu potvrzeny. Zjistila jsem, že většina respondentů se s pojmem kalokagathie skutečně doposud neseetkala, a tudíž ani nevěděli, jaký je jeho smysl. Po jeho krátkém představení však valná většina usoudila, že i v současnosti se pro tento pojem najde uplatnění. Na většinu respondentů měl zásadně pozitivní vliv přístup rodičů k jejich pohybovým aktivitám. Zároveň se potvrdila domněnka, že rodiče, kteří vedli své děti k pohybu, se je snažili směřovat také k jiným aktivitám a rozvíjet tak jejich osobnost v kalokagathickém duchu. Hypotéza, že tělesná výchova na základní a střední škole, kterou respondenti absolvovali, byla jednostranná a nezajímavá, se nakonec nepotvrdila, potvrdila se však hypotéza, že studenti věnují

sportu více času než dospělí. Nakonec jsem se vedle hypotéz na základě zjištění získaných z prováděného výzkumu zmínila o tom, co respondentům vadilo na hodinách tělesné výchovy v průběhu jejich školní docházky.

Věřím, že tato práce poskytla zajímavý pohled na problematiku kalokagathie, její lepší poznání a snad i nějaký podnět k zamyšlení.

Resumé

In the first part this thesis deals with the term Kalokagathia and his ancient context – the background in which it originated as well as the original meaning for the inhabitants of ancient Greece. An education of Greek citizens in the gymnasiums is also mentioned, the organisation and process of the ancient Olympic Games, including the disciplines which were part of them, is described, and further the changes in ancient society that caused disintegration of the ideal Kalokagathia are clarified.

Second chapter describes the way how the society turned back to the Kalokagathia (newly established sports systems, restoration of the Olympic idea, Baron Coubertin and renewal of Olympic Games). Third chapter is devoted to the meaning of Kalokagathia for contemporary society, its advantages and also the environment in which it may be applied today. It points out that Kalokagathia doesn't have to be associated only with sport, but also with such professions as "career-Kalokagathia", which is shown on the example of professional firemen.

The fourth chapter is devoted to the research on relation to sport or movement and awareness about the term Kalokagathia on the sample of respondents from the region of Uherské Hradiště. There were established 5 hypotheses four of which were verified on the basis of our research. The findings were following: the majority of respondents haven't heard of the term of Kalokagathia yet and they haven't known its meaning. After short introducing however vast majority of them decided that the idea can be found useful today. The majority of respondents were positively affected by their parents and their attitude towards physical activity. As well the expectation, that parents who lead their children towards movement also lead them towards other activities and so developed their personality in Kalokagathic spirit, was proven to be right. The hypothesis, that physical education on basic school and high school was one-sided and uninteresting, was not validated. On the other hand, the research confirmed the hypothesis that students spend more time on sport and movement than the adults.

I hope the thesis provided interesting perspective on the matter of Kalokagathia, better understanding of this idea and perhaps some impulse for thought.

Seznam použité literatury

1. GREXA, Ján. Kalokagathia – staroveký ideál a novoveká realita. In: ŠÍP, Radim. *Kalokagathia – ideál, nebo flatus vocis?* ed. Brno: Paido, 2008. ISBN 978-80-210-4566-8
2. HOGENOVÁ, Anna. Kalokagathia a její smysl. In: ŠÍP, Radim. *Kalokagathia – ideál, nebo flatus vocis?* ed. Brno: Paido, 2008. ISBN 978-80-210-4566-8
3. KOSÍK, Miloš. *Olympismus*. Brno: Tribun EU, 2010. ISBN 978-80-7399-975-9
4. KYSUČAN, Lubor. V zajetí slov a mýtů aneb kalokagathia mezi fikcí a realitou. In: ŠÍP, Radim, ed. *Kalokagathia – ideál, nebo flatus vocis?* Brno: Paido, 2008. ISBN 978-80-210-4566-8
5. NOVOTNÁ, Jarmila. Pohyb ve výchově, umění a sportu. In: HOGENOVÁ, Anna, MOSKALOVÁ, Janina. *Pohyb ve výchově, umění a sportu*. Praha: Univerzita Karlova, 2005. ISBN 80-7290-242-3
6. OBORNÝ, Josef, ADAMČÍKOVÁ, Marcela. In: ZAMAROVSKÝ, Vojtech. *Grécky zázrak*. Bratislava: Mladé letá, 1990. In: KASA, Július, ŠVEC Štefan. ISBN 80-06-00122-7.
7. OBORNÝ, Josef, DANIŠOVÁ, Lívia. Šport ako kalokagatické centrum. In: ŠÍP, Radim, ed. *Kalokagathia – ideál, nebo flatus vocis?* Brno: Paido, 2008. ISBN 978-80-210-4566-8
8. OLIVOVÁ, Věra. *Sport a hry ve starověkém světě*. Praha: Artia, 1988.
9. PACUT, Miroslav. Starověké olympijské hry. In: KOSÍK, Miloš. *Olympismus*. Brno: Tribun EU, 2010. ISBN 978-80-7399-975-9
10. SEKOT, Aleš. Sedavá společnost – sociální souvislosti. In: SEKOT, Aleš, ed. *Kapitoly ze sportu*. Brno: Masarykova univerzita, 2004. ISBN 80-210-3531-5
11. ŠÍP, Radim, ed. *Kalokagathia – ideál, nebo flatus vocis?* Brno: Paido, 2008. ISBN 978-80-210-4566-8
12. ZAMAROVSKÝ, Vojtech. *Vzkříšení Olympie*. Praha: Olympia, 1980.

Elektronické zdroje

1. *Psychosomatická onemocnění – tělo a duše volá o pomoc* [online].[cit. 1. 12. 2009]. Dostupné z: www.ordinace.cz
2. *Základní poslání* [online]. Dostupné z: www.hzscr.cz
3. *Vstupní psychologické vyšetření* [online]. Dostupné z: www.hzscr.cz

Seznam obrázků a tabulek

Tabulky

- Tabulka 1 – Formy kalokagathie a jejich hodnotová struktura
Tabulka 2 - Zaměření vzdělání respondentů výzkumu
Tabulka 3 – K jakým aktivitám rodiče respondenty směřovali
Tabulka 4 – Co respondentům na tělesné výchově ve škole vadilo

Grafy

- Graf 1 – Celkové rozložení respondentů do podmnožin
Graf 2 – Setkal/a jste se už dříve s pojmem kalokagathia? – odpovědi všech respondentů
Graf 3 – Kde se s pojmem kalokagathia respondenti setkali
Graf 4 – Myslíte si, že má ideál kalokagathie v dnešní společnosti nějaké uplatnění? – porovnání odpovědí všech respondentů
Graf 5 – Kde má ideál kalokagathie uplatnění podle všech respondentů
Graf 6A-1 – Vztah ke sportu u respondentů, které rodiče vedli k pohybu – porovnání studentů a dospělých
Graf 6A-2 – Vztah ke sportu u respondentů, které rodiče nevedli k pohybu – porovnání studentů a dospělých
Graf 6B-1 – Vztah ke sportu u respondentů, které rodiče vedli k pohybu – porovnání mužů a žen
Graf 6B-2 – Vztah ke sportu u respondentů, které rodiče nevedli k pohybu – porovnání mužů a žen
Graf 7A – Znázornění působení rodičů na respondenty – porovnání studentů a dospělých
Graf 7B – Znázornění působení rodičů na respondenty – porovnání všech mužů a žen
Graf 8 – V jakém duchu se nesla Tv na ZŠ? – odpovědi všech respondentů
Graf 9 – V jakém duchu se nesla Tv na SŠ? – odpovědi všech respondentů
Graf 10 – Kolik času týdně věnují sportu studenti a dospělí
Graf 11 – Kolik času týdně věnujete sportu? - odpovědi profesionálních hasičů
Příloha č. 10 - Graf 1.1 – Celkové rozložení pohlaví všech respondentů
- Graf 1.2 – Rozložení pohlaví u studentů a dospělých
- Graf 1.3 – Studenti GUH
- Graf 1.4 – Ostatní studující
- Graf 1.5 – Profesionální hasiči
- Graf 1.6 – Ostatní dospělí

- Příloha č. 11 - Graf 2.1 – Setkal/a jste se už dříve s pojmem kalokagathia? – odpovědi studentů GUH
- Graf 2.2 – Setkal/a jste se už dříve s pojmem kalokagathia? – odpovědi ostatních studentů
 - Graf 2.3 – Setkal/a jste se už dříve s pojmem kalokagathia? – odpovědi profesionálních hasičů
 - Graf 2.4 – Setkal/a jste se už dříve s pojmem kalokagathia? – odpovědi ostatních dospělých
 - Graf 3.1 – Kde se s pojmem kalokagathia setkali studenti GUH
 - Graf 3.2 – Kde se s pojmem kalokagathia setkaly ostatní studentky
 - Graf 3.3 – Kde se s pojmem kalokagathia setkali profesionální hasiči
 - Graf 3.4 – Kde se s pojmem kalokagathia setkali ostatní dospělí
 - Graf 4.1 – Myslíte si, že má ideál kalokagathie v dnešní společnosti nějaké uplatnění? – odpovědi studentů GUH
 - Graf 4.2 – Myslíte si, že má ideál kalokagathie v dnešní společnosti nějaké uplatnění? – odpovědi ostatních studentů
 - Graf 4.3 – Myslíte si, že má ideál kalokagathie v dnešní společnosti nějaké uplatnění? – odpovědi profesionálních hasičů
 - Graf 4.4 – Myslíte si, že má ideál kalokagathie v dnešní společnosti nějaké uplatnění? – odpovědi ostatních dospělých
 - Graf 5.1 – Kde má ideál kalokagathie uplatnění podle studentů GUH
 - Graf 5.2 – Kde má ideál kalokagathie uplatnění podle ostatních studujících
 - Graf 5.3 – Kde má ideál kalokagathie uplatnění podle profesionálních hasičů
 - Graf 5.4 – Kde má ideál kalokagathie uplatnění podle ostatních dospělých
- Příloha č. 12 - Graf 6.1A – Vztah ke sportu u studentů GUH, které rodiče vedli k pohybu
- Graf 6.1B – Vztah ke sportu u studentů GUH, které rodiče nevedli k pohybu
 - Graf 6.2A – Vztah ke sportu u ostatních studentů, které rodiče vedli k pohybu
 - Graf 6.2B – Vztah ke sportu u ostatních studentů, které rodiče nevedli k pohybu

- Graf 6.3A – Vztah ke sportu u profesionálních hasičů, které rodiče vedli k pohybu
 - Graf 6.3B – Vztah ke sportu u profesionálních hasičů, které rodiče nevedli k pohybu
 - Graf 6.4A – Vztah ke sportu u ostatních dospělých, které rodiče vedli k pohybu
 - Graf 6.4B – Vztah ke sportu u ostatních dospělých, které rodiče nevedli k pohybu
- Příloha č. 13
- Graf 7.1 – Znázornění působení rodičů na respondenty ve skupině studentů GUH
 - Graf 7.2 – Znázornění působení rodičů na respondenty ve skupině ostatních studentů
 - Graf 7.3 – Znázornění působení rodičů na respondenty ve skupině profesionálních hasičů
 - Graf 7.4 – Znázornění působení rodičů na respondenty ve skupině ostatních dospělých
- Příloha č. 14
- Graf 8.1 – V jakém duchu se nesla Tv na ZŠ? – odpovědi studentů GUH
 - Graf 8.2 – V jakém duchu se nesla Tv na ZŠ? – odpovědi ostatních studentů
 - Graf 8.3 – V jakém duchu se nesla Tv na ZŠ? – odpovědi profesionálních hasičů
 - Graf 8.4 – V jakém duchu se nesla Tv na ZŠ? – odpovědi ostatních dospělých
 - Graf 9.1 – V jakém duchu se nesla Tv na SŠ? – odpovědi studentů GUH
 - Graf 9.2 – V jakém duchu se nesla Tv na SŠ? – odpovědi ostatních studentů
 - Graf 9.3 – V jakém duchu se nesla Tv na SŠ? – odpovědi profesionálních hasičů
 - Graf 9.4 – V jakém duchu se nesla Tv na SŠ? – odpovědi ostatních dospělých
- Příloha č. 15
- Graf 10.1 – Kolik času týdně věnujete sportu? - porovnání studentů a dospělých
 - Graf 10.2 – Kolik času týdně věnujete sportu? - porovnání mužů a žen

Obrázky

Příloha č. 1 – Olympie. Posvátný okrsek Altis s okolím

Příloha č. 2 – Olympijský stadion a hipodrom

Příloha č. 3 – Olympia. Vstupní brána, jíž vcházeli závodníci na stadión

Příloha č. 4 – Více než dvoumetrová socha, představující buď Dia metajícího blesky, či Poseidona házejícího trojzubcem.

Příloha č. 5 – Socha mladíka házejícího diskem – tzv. Diskobolos

Příloha č. 6 – Bronzová soška atleta s harmonicky kultivovaným tělem z druhé poloviny 5. stol. př. n. l.

Příloha č. 7 – Zápas pankratistů pod dohledem dozorce.

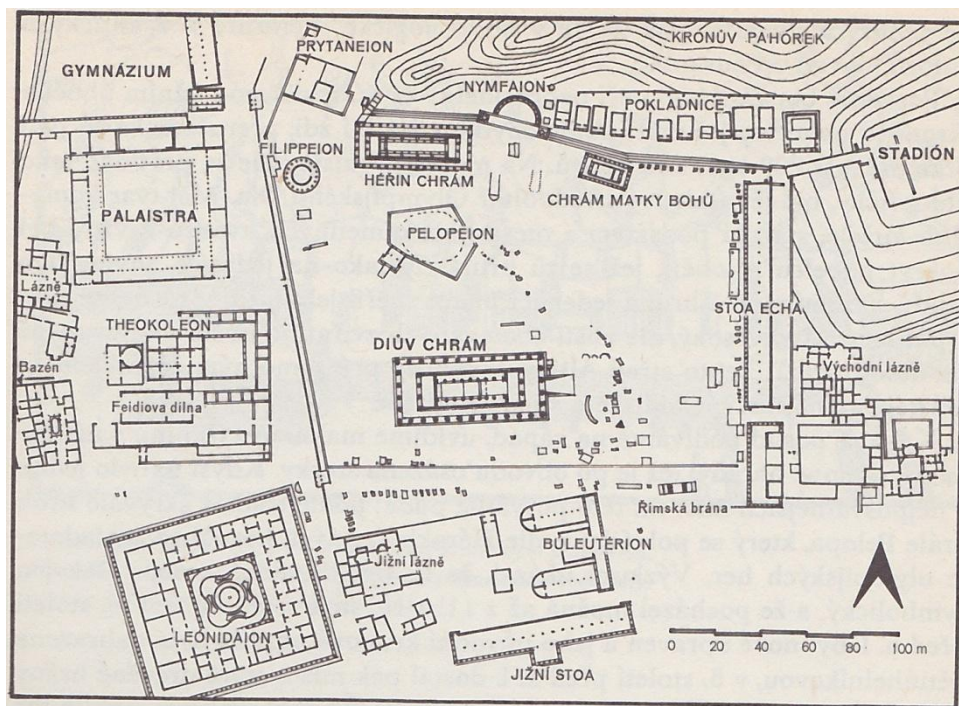
Příloha č. 8 – Odpočívající profesionální boxer.

Příloha č. 9 – Dotazník

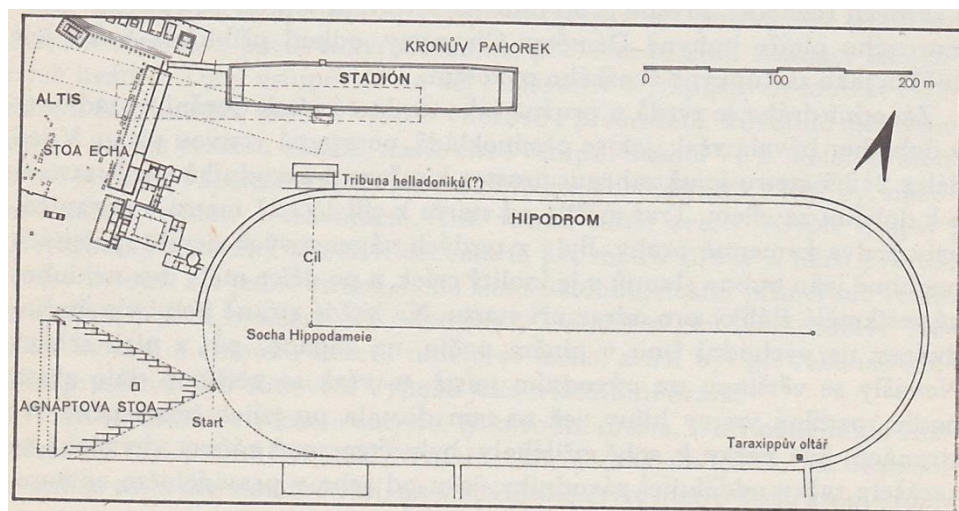
Přílohy

Přílohy ke kapitole 1.4⁶⁵

Příloha č. 1 – Olympie. Posvátný okrsek Altis s okolím

Příloha č. 2 – Olympijský stadion a hipodrom

⁶⁵ Přílohy č. 1 a 2 pocházejí z knihy ZAMAROVSKÝ, Vojtech. *Vzkříšení Olympie*. Praha: Olympia, 1980; přílohy č. 3 – 8 pocházejí z knihy OLIVOVÁ, Věra. *Sport a hry ve starověkém světě*. Praha: Artia, 1988.

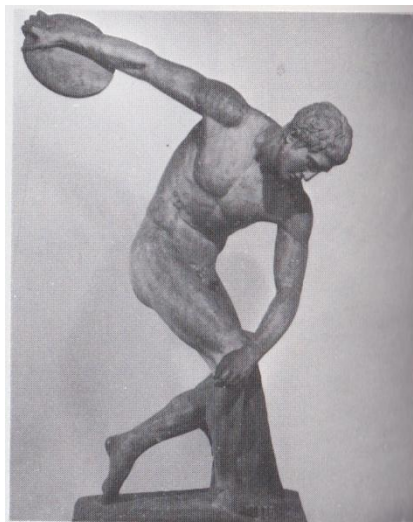
Příloha č. 3 – Olympia. Vstupní brána, již vcházeli závodníci na stadión

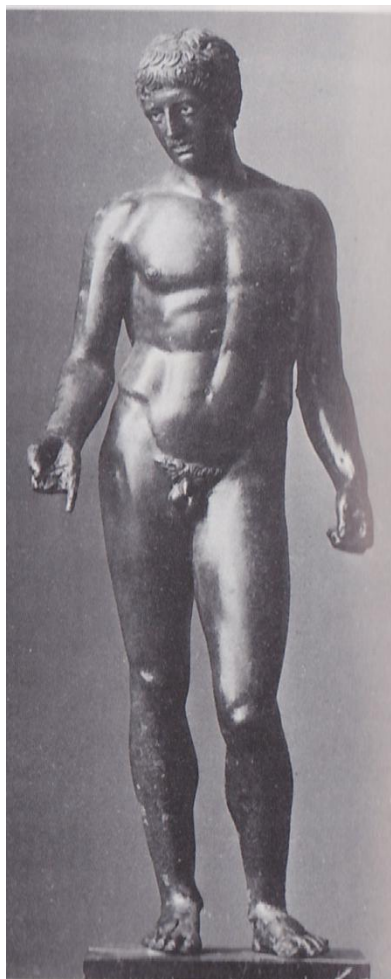
Příloha č. 4 – Více než dvoumetrová socha, představující buď Dia metajícího blesky, či Poseidona házejícího trojzubcem. Celý postoj sochy je přesným napodobením atleta připraveného k hodů oštěpem.

Příloha č. 5 – Socha mladíka házejícího diskem – tzv. Diskobolos

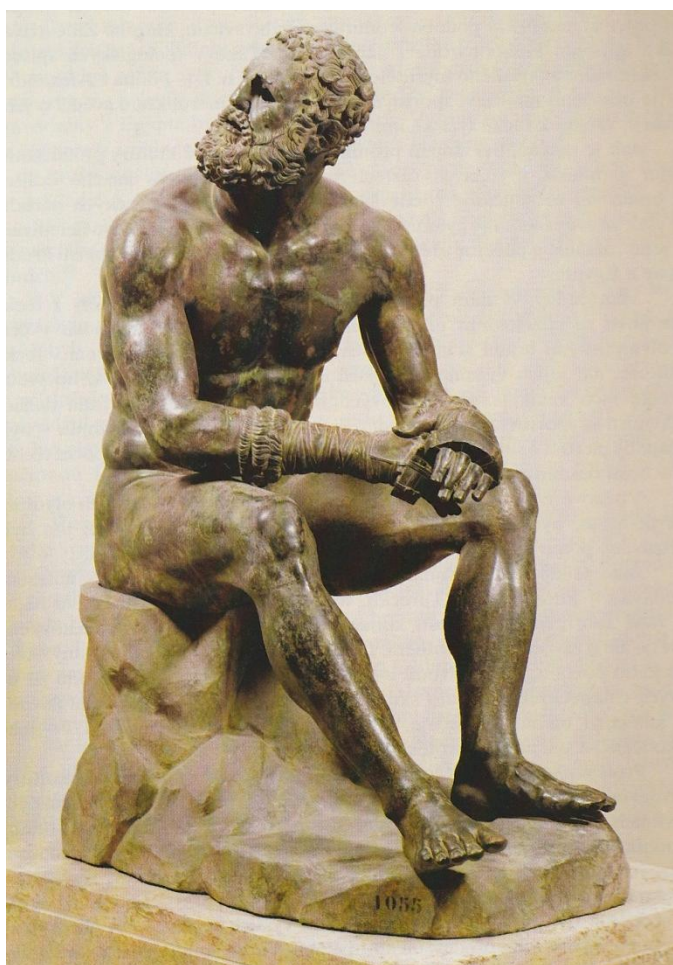
Příloha č. 6 – Bronzová soška atleta s harmonicky kultivovaným tělem z druhé poloviny 5. stol. př. n. l.

Příloha č. 7 – Zápas pankratistů pod dohledem dozorce. Malba na panathénajské váze ze 4. stol. př. n. l.

Příloha č. 8 – Odpočívající profesionální boxer. Na soše je vidět zdeformování nosu a jizvy v obličeji, naznačuje tedy rozchod s ideálem kalokagathie.

Příloha č. 9 – Dotazník

Dobrý den,
jsem studentkou Pedagogické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci, oboru Matematika a společenské vědy se zaměřením na vzdělávání. Píši bakalářskou práci na téma "Význam antického pojetí kalokagathie pro současného člověka" a chtěla bych zjistit, zda existuje nějaká souvislost mezi rodinným zázemím, školním prostředím a tím, jak člověk vnímá sport a pohyb vůbec ve svém životě. Tímto bych Vás chtěla poprosit o vyplnění dotazníku. Dotazník je anonymní, nikde tedy nebude zveřejněno Vaše jméno. Vyplňujte ho, prosím, pravdivě. Většinu otázek lze zodpovědět pouhým "zaškrtnutím", věřím tedy, že Vám nezabere mnoho času.

U otázek, kde jsou , je možno označit více odpovědí.

U otázek typu **a), b), c),...** vyberte vždy jen jednu odpověď.

Děkuji za Vaši spolupráci a čas strávený nad dotazníkem.

Eliška Polášková

Základní informace

1. Věk: _____ let	2. Pohlaví: muž — žena	
3. Dosažené vzdělání:	4. Zaměření vzdělání:	5. Zaměstnání:
a) základní	a) pedagogické	a) zaměstnanec
b) střední bez maturity	b) humanitní	b) zaměstnavatel
c) úplné střední s maturitou	c) přírodovědné	c) nezaměstnaný
d) vyšší odborné	d) technické	d) studující
e) vysokoškolské	e) jiné	e) na mateřské dovolené
f) jiné		f) důchodce

Povědomí o kalokagathii

Prosím, přečtete si tento text a poté pokračujte v otázkách.

Pojem kalokagathia (složený z řeckých slov kalos = "krásný" a agathos = "dobrý") se dá nejrychleji popsat jako tělesná a duševní harmonie a dokonalost. Vyjadřuje antické řecké přesvědčení, že člověk by měl směřovat k ideálu harmonického rozvoje jak své tělesné, tak i duševní stránky. Řekové byli v duchu kalokagathie vychováni v gymnasiích, kde probíhala zejména tělovýchova, výuka hudby a zpěvu a později se sem začleňovala i filosofie (ta tehdy obsahovala většinu společenských a přírodních věd). Od 19. století se pojem kalokagathie používal zejména v počátcích sportu a tělesné výchovy. Je důležitým prvkem novodobé olympijské myšlenky, kterou zformuloval Pierre de Coubertin.

6. Myslíte si, že má ideál kalokagathie v dnešní společnosti nějaké uplatnění?
- a) ano b) ne

Pokud ano, kde? při olympijských hrách v profesi (př. hasič, záchranář,...)
 v každodenním životě jinde:

7. Setkal/a jste se už dříve s pojmem kalokagathia?

- a) ano a věděl/a jsem přesně, co znamená
- b) ano a přibližně jsem věděl/a, co znamená
- c) ne, nesetkal/a a doposud jsem nevěděl/a, co si pod ním představit

8. Pokud jste se s ním už setkal/a, kde to bylo?

- ve škole jinde (uveďte)
- v zaměstnání

Váš vztah ke sportu

9. Váš celkový vztah ke sportu:

- a) kladný
- b) spíše kladný
- c) neutrální
- d) spíše záporný
- e) záporný

10. Pravidelnost sportovních aktivit:

- a) pravidelné aktivity
- b) časté aktivity
- c) občasné aktivity
- d) téměř žádné aktivity
- e) žádné aktivity

11. Kolik času týdně věnujete sportu?

- a) 0 h
- b) méně než 2 h
- c) 2 až 4 h
- d) 5 až 7 h
- e) 8 až 10 h
- f) více než 10 h

12. Kolika různým sportům se věnujete? _____ (číslo)

13. Jaké typy aktivit to jsou? (u každého oddělení možno zaznačit více odpovědí)

- a) rekreační
- b) individuální
- c) relaxační
- kondiční
- párové
- posilovací
- profesionální
- skupinové
- "kalokagathické"
- jiné

14. Myslíte si, že sport či pohyb samotný hraje ve Vašem životě důležitou roli?

- a) ano, sport a pohyb jsou nedílnou součástí mého života
- b) spíše ano, sport a pohyb patří k mému životu
- c) nevím, k aktivnímu sportu nemám vřelejší vztah, ale nějaký pohyb potřebuji
- d) spíše ne, ke sportu ani k pohybu nemám vřelejší vztah
- e) ne, ke sportu ani k pohybu nemám žádný vztah

Sport a jiné aktivity v dětství

15. Vedli Vás rodiče jako dítě ke sportu?

- a) ano a sportovali se mnou
- b) sportoval/a jsem sám/sama, ale vedli mne ke sportu
- c) vedli mne k aktivnímu trávení volného času (turistika, cykloturistika,...)
- d) nevedli, ale sportoval/a jsem z vlastní iniciativy
- e) nevedli mne ke sportu

16. Pokud ano: I. Snažili se Vás směřovat k jednomu konkrétnímu sportu?

- a) ano
- b) ano, ale nebyl to jediný pohyb, ke kterému mne vedli
- c) ne, směřovali mne k různým sportovním a pohybovým aktivitám

II. Jakým aktivitám jste se s rodinou věnovali? A jak často?

pravidelné sportovní aktivity

- a) méně než 2 h týdně
- b) 2 - 4 h týdně
- c) 5 - 7 h týdně
- d) 8 - 10 h týdně
- e) více než 10 h týdně

aktivní víkendy (cyklovýlety, turistika,...)

- a) téměř každý víkend
- b) větší část víkendů
- c) asi z poloviny
- d) menší část víkendů
- e) spíše výjimečně

aktivní dovolená

a) pravidelné (př. každoroční) aktivní dovolené

b) občasné aktivní dovolené

c) výjimečné aktivní dovolené

17. Jak podle Vašeho názoru rodinné zázemí ovlivnilo Váš vztah ke sportu a pohybu?

a) ovlivnilo ho výrazně kladně

b) ovlivnilo ho spíše kladně

c) rodinné zázemí ho neovlivnilo

d) ovlivnilo ho spíše záporně

e) ovlivnilo ho záporně

18. Vedli Vás rodiče i k jiným aktivitám? a) ano b) ne

19. Pokud ano, jaké aktivity to byly?

výtvarný kroužek

rukodělné činnosti (př. vyšívání, modelování,...)

hra na hudební nástroj

skaut

dramatický kroužek

jiné - uveďte:

20. Ovlivnily tyto aktivity nějakým způsobem Váš život?

ano, některým z nich se stále věnuji

ano, přiměly mne rozvíjet dále své schopnosti

ano, přivedl/a jsem k nim i svou rodinu

nijak zvlášť ho neovlivnily, ale jsem rád/a, že mi rodiče dali možnost je zkusit

ne, nijak ho neovlivnily

Tělesná výchova ve škole

21. Absolvoval/a jste tělesnou výchovu na ZŠ?

a) ano

Pokud ne nebo jen některé ročníky, z jakého důvodu?

b) ne

dlouhodobé zdravotní problémy

- c) jen některé ročníky jiný - uveďte
-

22. V jakém duchu se nesla tělesná výchova na ZŠ?

- a) jednostranně zaměřená (většina času věnovaná jednomu sportu)
- b) výrazněji zaměřená na jeden ze sportů (prosím, uveďte, na který)
-
- c) všestranně zaměřená (gymnastika, míčové hry apod. přibližně ve stejném poměru)

Pokud jste již absolvoval/a nebo právě absolvujete SŠ, zodpovězte následující dvě otázky, pokud ne, pokračujte na otázku č. 26.:

23. Absolvoval/a jste tělesnou výchovu na SŠ?

- a) ano Pokud ne, z jakého důvodu?
- b) ne dlouhodobé zdravotní problémy
- c) jen některé ročníky jiný - uveďte
-

24. V jakém duchu se nesla tělesná výchova na SŠ?

- a) jednostranně zaměřená (většina času věnovaná jednomu sportu)
- b) výrazněji zaměřená na jeden ze sportů (prosím, uveďte, na který)
-
- c) všestranně zaměřená (gymnastika, míčové hry apod. přibližně ve stejném poměru)

Pokud jste již absolvoval/a nebo právě absolvujete VŠ, zodpovězte následující dvě otázky, pokud ne, pokračujte na otázku č. 26.:

25. Absolvoval/a jste tělesnou výchovu na VŠ?

- a) ano, povinně Pokud ne, z jakého důvodu?
- b) ano, nepovinně (v blocích, kurzech apod.) dlouhodobé zdravotní problémy
- c) ne, neabsolvoval/a jiný - uveďte
-

26. Využíval/a jste během svého studia studentské slevy na sportovní aktivity? Ovlivnily tyto slevy vaše aktivity?

- a) ano, využíval/a a výrazně to ovlivnilo četnost mých aktivit

- b) ano, někdy jsem je využíval/a, ovlivnilo to četnost mých aktivit
- c) ne, studentské slevy jsem na sportovní aktivity nevyužíval/a, ale sportoval/a jsem
- d) ne, studentské slevy jsem na sportovní aktivity nevyužíval/a a ani jsem nesportoval/a

27. Jak tělesná výchova v průběhu Vašeho studia celkově ovlivnila Váš vztah ke sportu a pohybu?

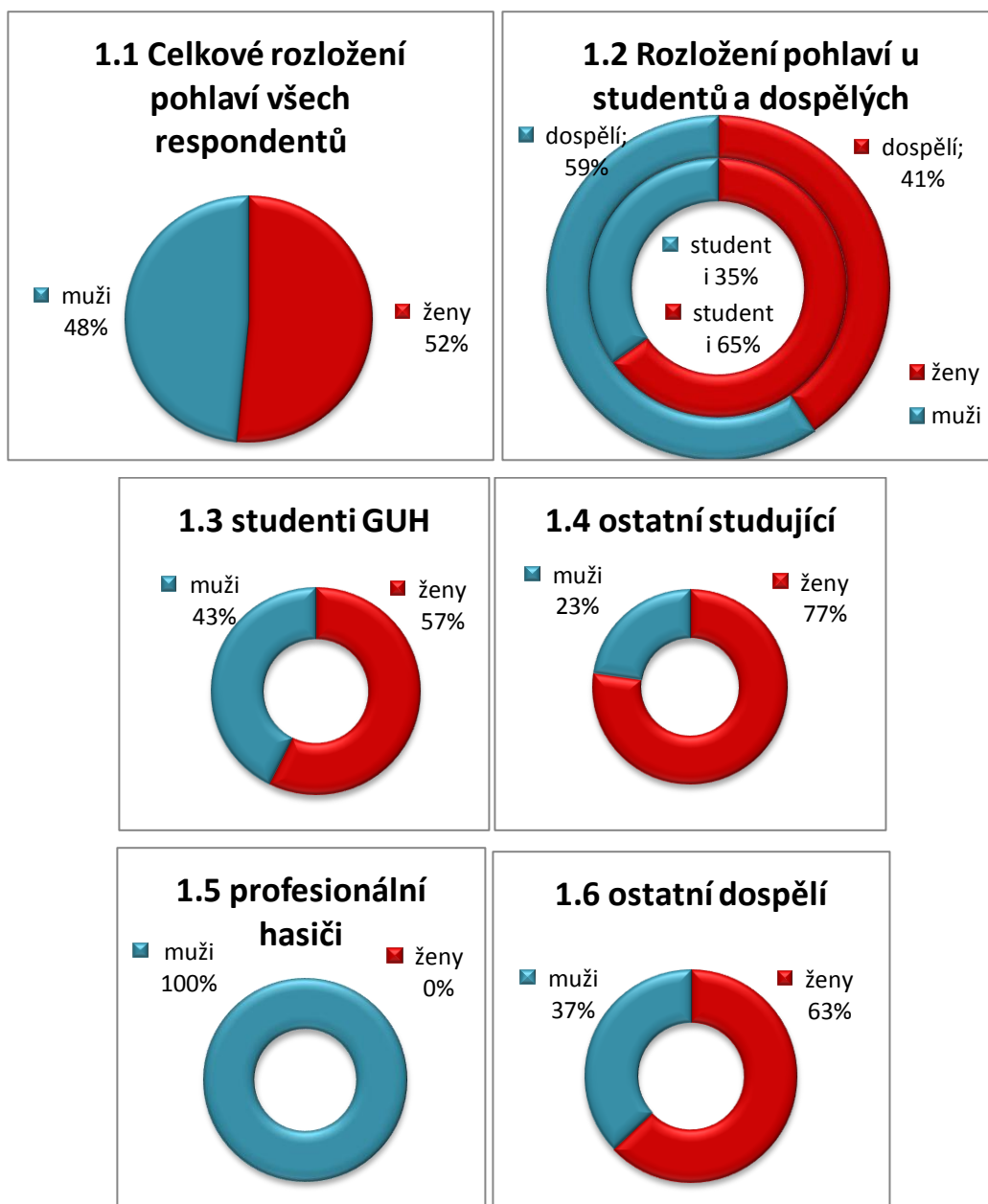
- a) ovlivnila ho výrazně kladně
- b) ovlivnila ho spíše kladně
- c) tělesná výchova ho neovlivnila
- d) ovlivnila ho spíše záporně
- e) ovlivnila ho záporně

28. Je něco, co Vám u tělesné výchovy ve škole vadilo? Pokud ano, označte, co z uvedených možností, či uveďte vlastní. Pokud ne, otázku vynechejte.

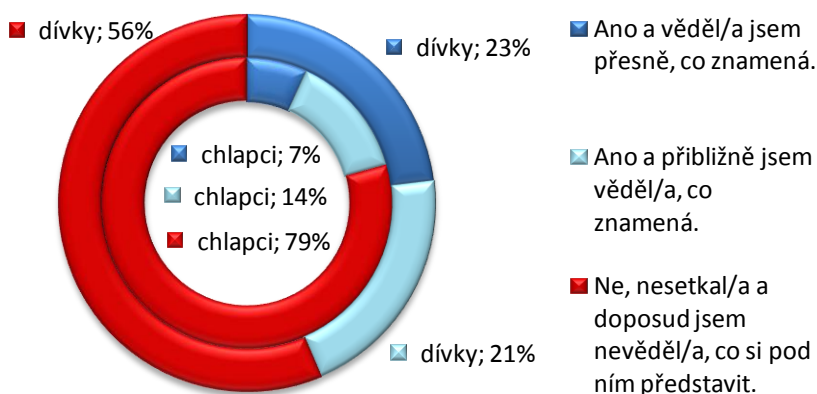
- povinnost jednotného cvičebního úboru
- narážky či posměch spolužáků vůči mému výkonu
- narážky učitele vůči mému výkonu
- jednostrannost výuky
- důsledné známkování výkonů místo snahy
- jiné: _____

Přílohy ke kapitole 4

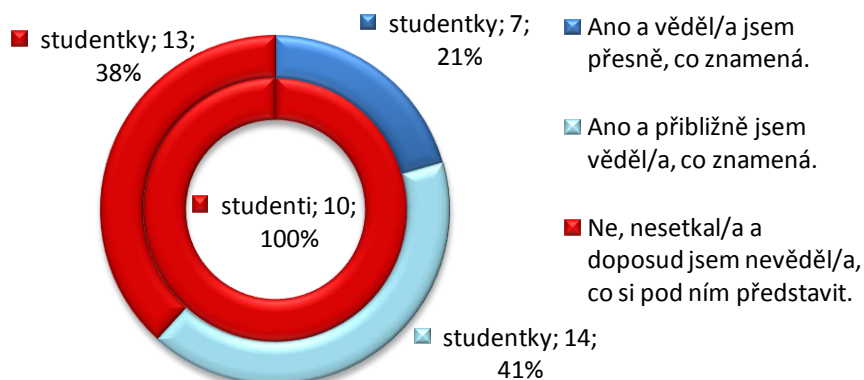
Příloha č. 10 – Rozložení respondentů výzkumu

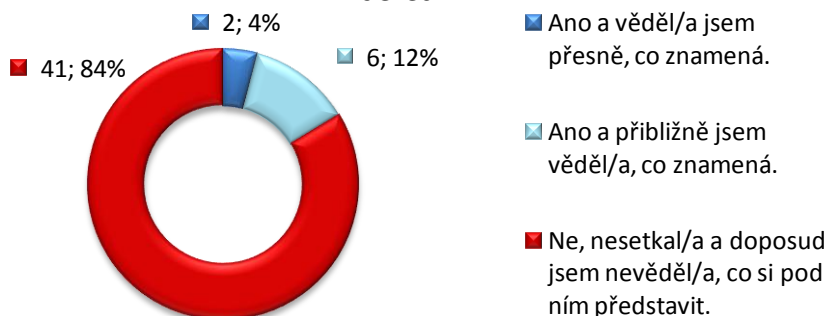
2.1 Setkal/a jste se už dříve s pojmem kalokagathia? - odpovědi studentů GUH

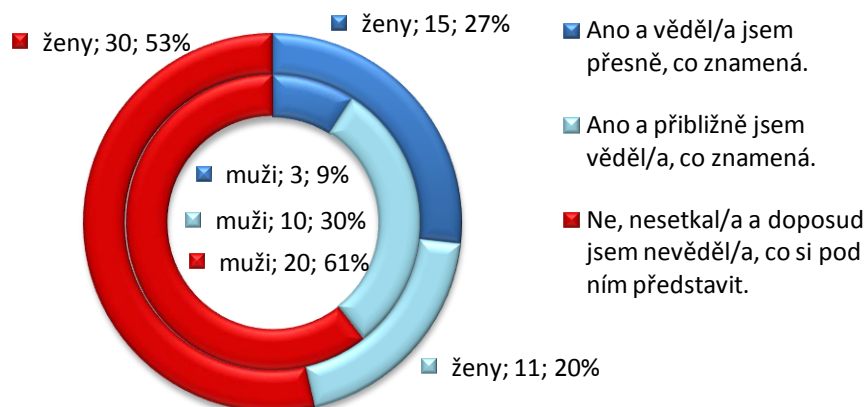
2.2 Setkal/a jste se už dříve s pojmem kalokagathia? - odpovědi ostatních studentů

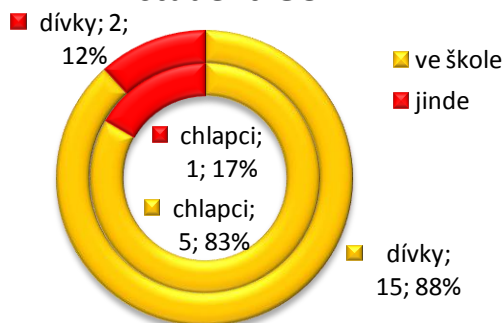
2.3 Setkal kste se už dříve s pojmem kalokagathia? - odpovědi profesionálních hasičů

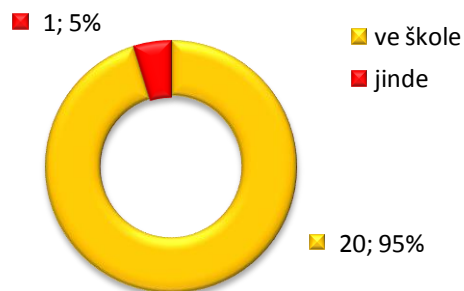
2.4 Setkal/a jste se už dříve s pojmem kalokagathia? - odpovědi ostatních dospělých

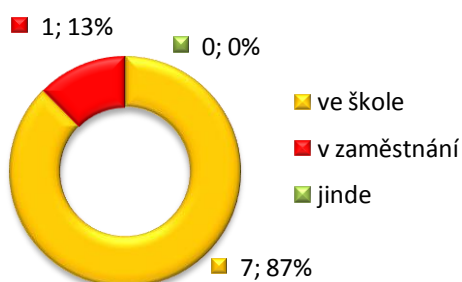
3.1 Kde se s pojmem kalokagathia setkali studenti GUH

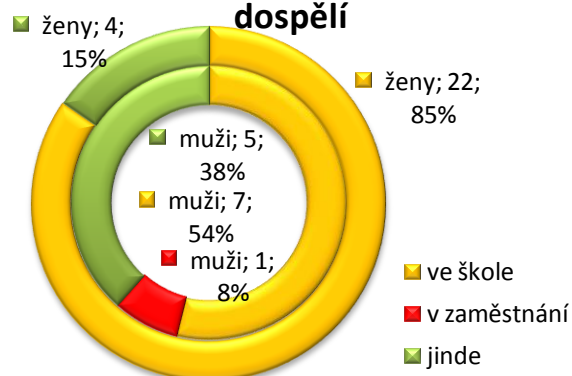
3.2 Kde se s pojmem kalokagathia setkaly ostatní studentky

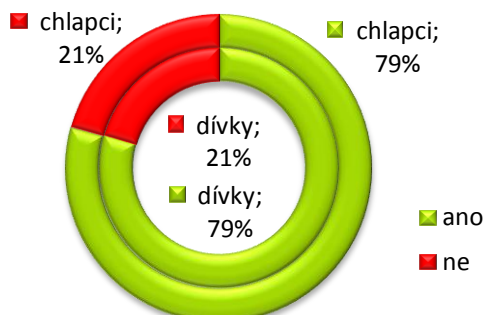
3.3 Kde se s pojmem kalokagathia setkali profesionální hasiči

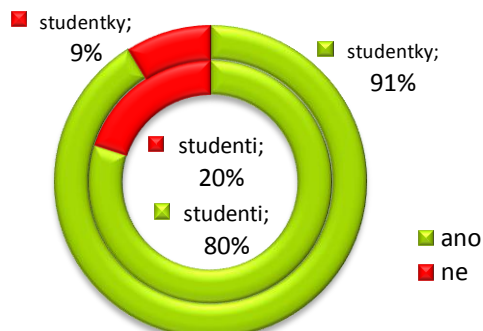
3.4 Kde se s pojmem kalokagathia setkali ostatní dospělí

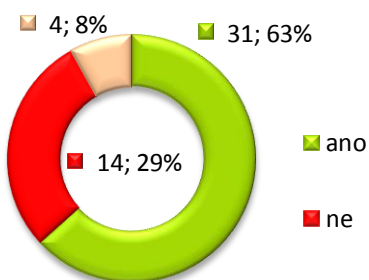
4.1 Myslíte si, že má ideál kalokagathie v dnešní společnosti nějaké uplatnění? - odpovědi studentů GUH

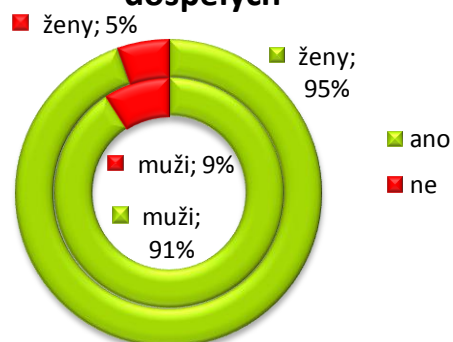
4.2 Myslíte si, že má ideál kalokagathie v dnešní společnosti uplatnění? - odpovědi ostatních studentů

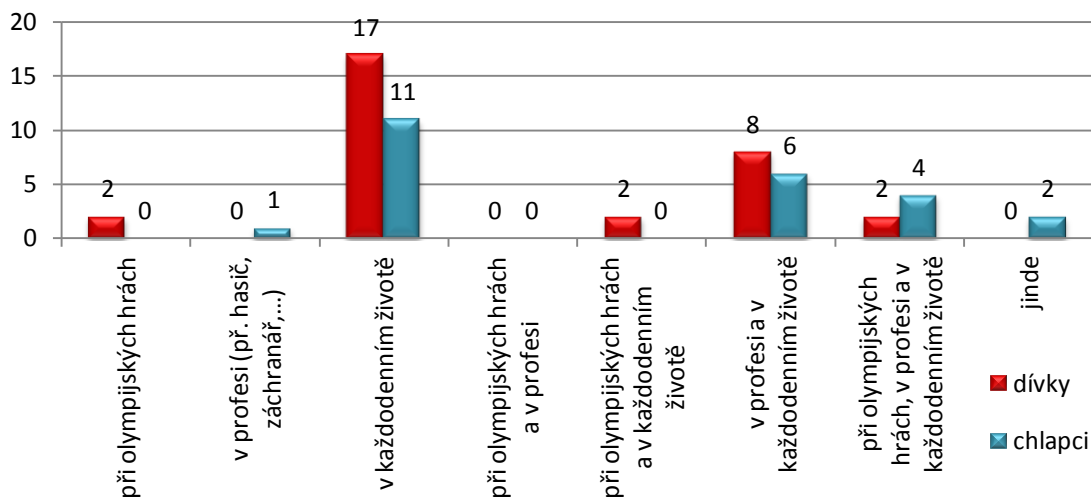
4.3 Myslíte si, že má ideál kalokagathie v dnešní společnosti uplatnění? - odpovědi profesionálních hasičů

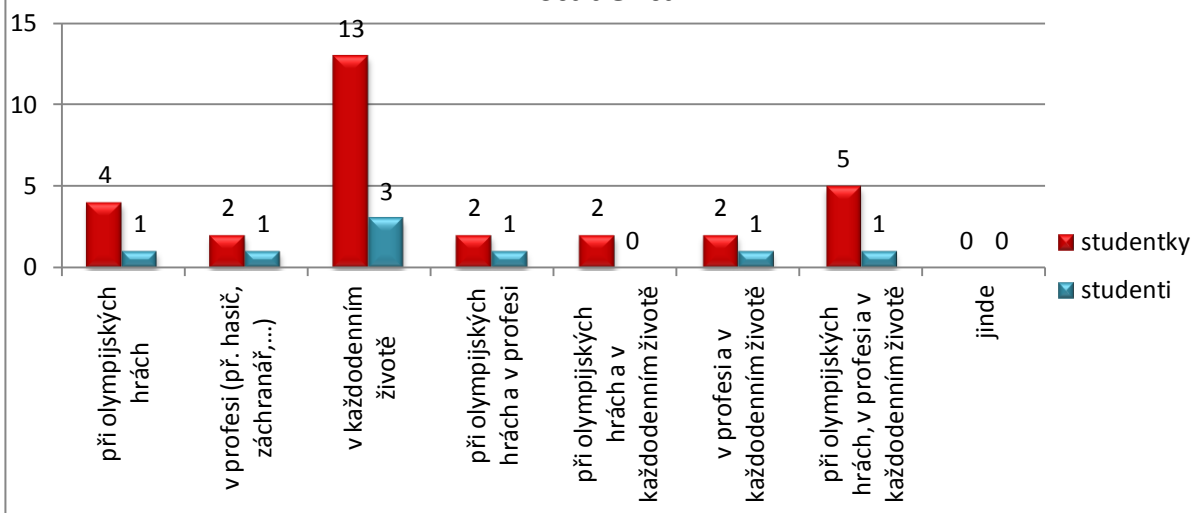
4.4 Myslíte si, že má ideál kalokagathie v dnešní společnosti uplatnění? - odpovědi ostatních dospělých

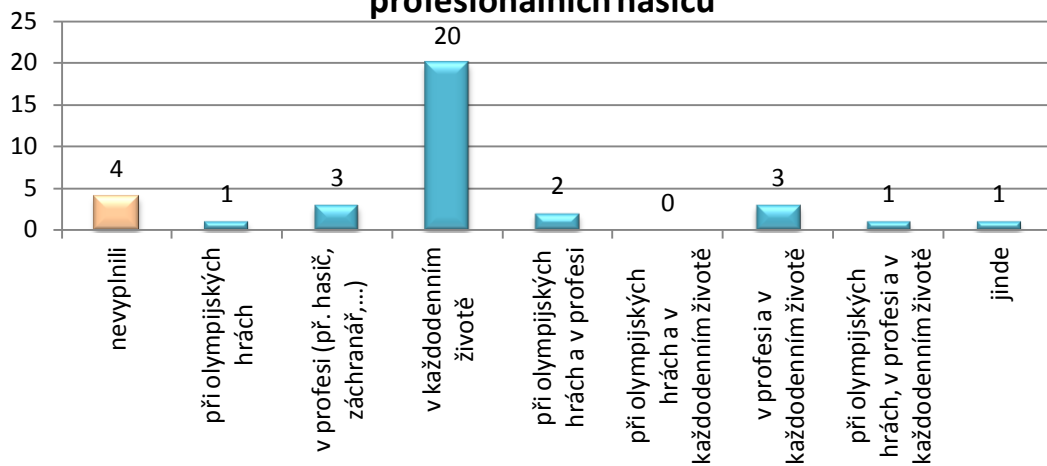
5.1 Kde má ideál kalokagathie uplatnění podle studentů GUH

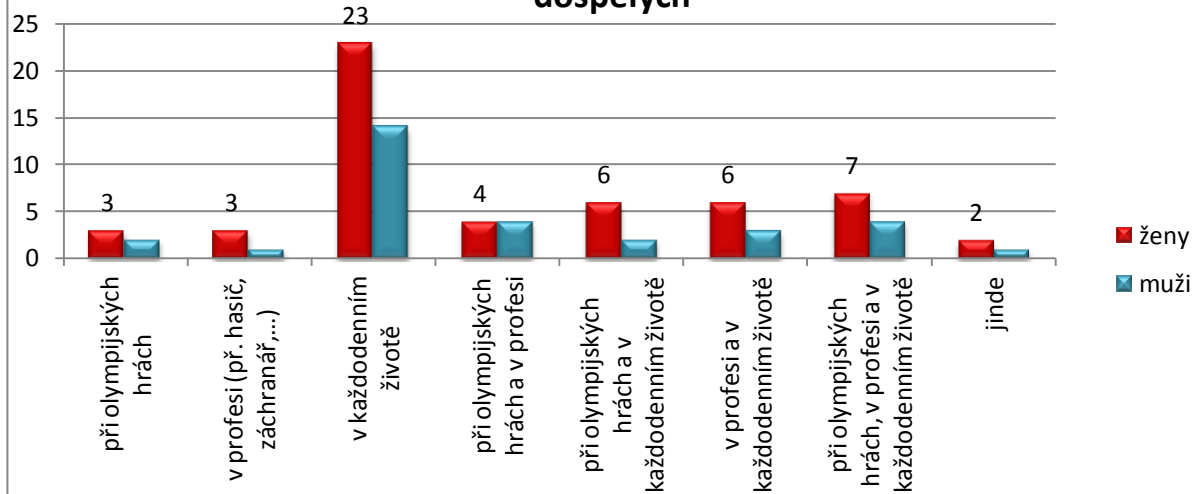
5.2 Kde má ideál kalokagathie uplatnění podle ostatních studentů

5.3 Kde má ideál kalokagathie uplatnění podle profesionálních hasičů

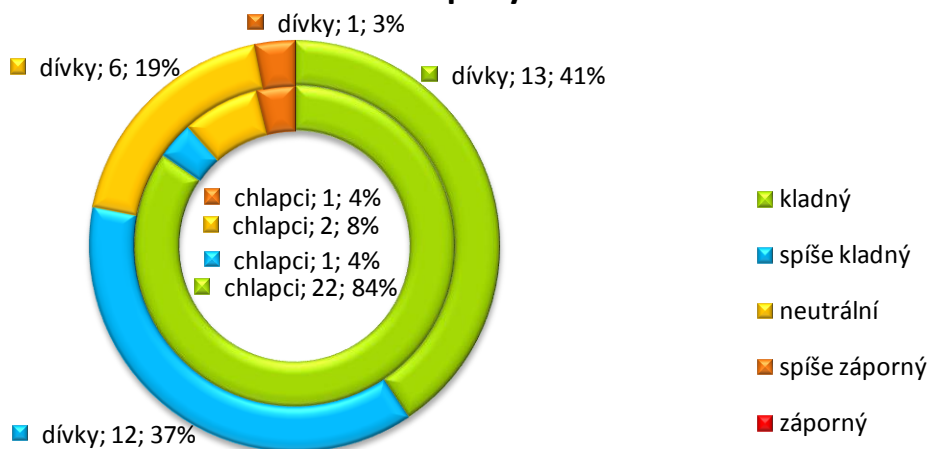

5.4 Kde má ideál kalokagathie uplatnění podle ostatních dospělých

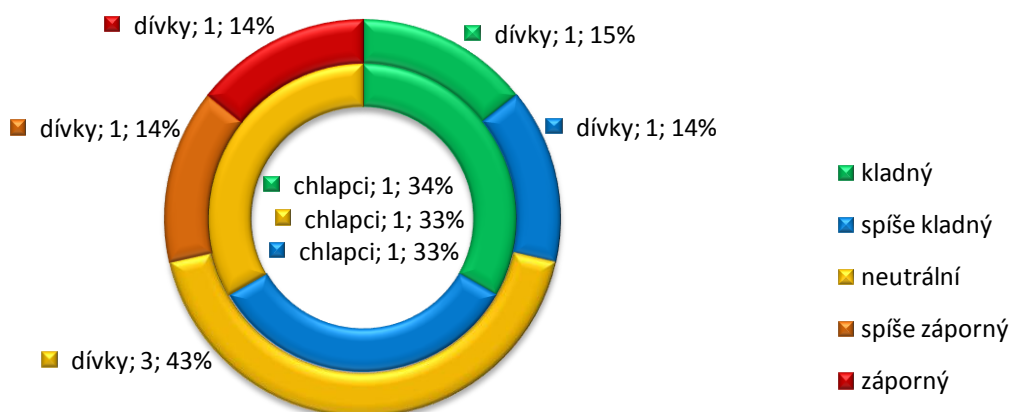

Příloha č. 12 – grafy k H2

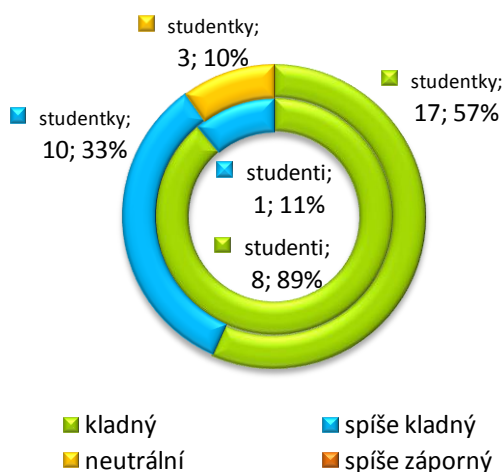
6.1-1 Vztah ke sportu u studentů GUH, které rodiče vedli k pohybu

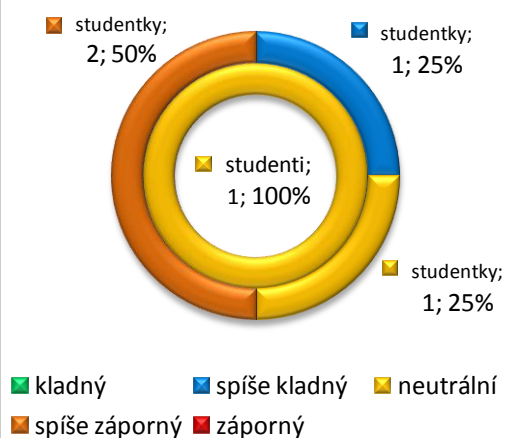
6.1-2 Vztah ke sportu u studentů GUH, které rodiče nevedli k pohybu

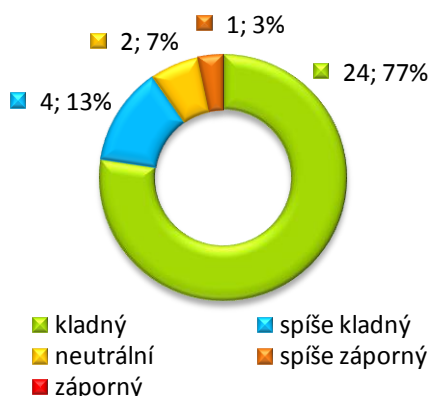
6.2-1 Vztah ke sportu u ostatních studentů, které rodiče vedli k pohybu

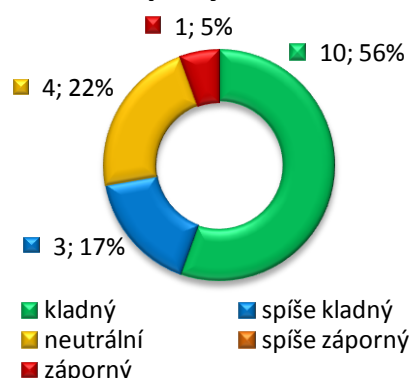
6.2-2 Vztah ke sportu u ostatních studentů, které rodiče nevedli k pohybu

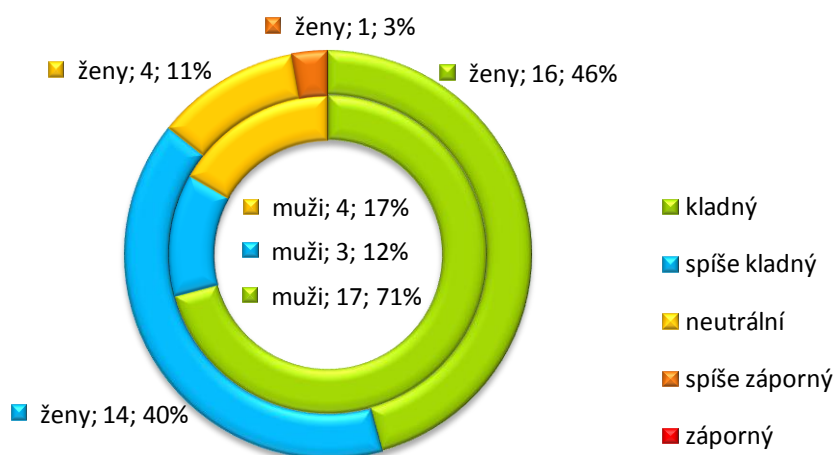
6.3-1 Vztah ke sportu u profesionálních hasičů, které rodiče vedli k pohybu

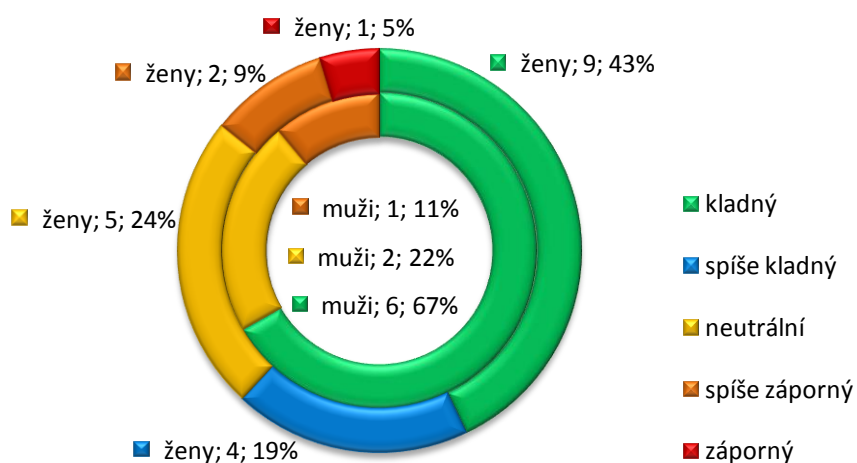
6.3-2 Vztah ke sportu u profesionálních hasičů, které rodiče nevedli k pohybu

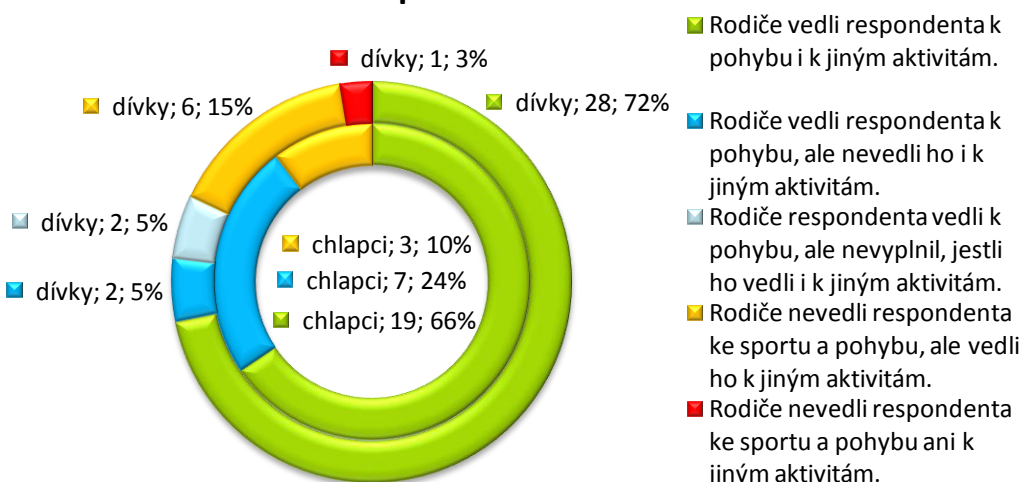
6.4-1 Vztah ke sportu u ostatních dospělých, které rodiče vedli k pohybu

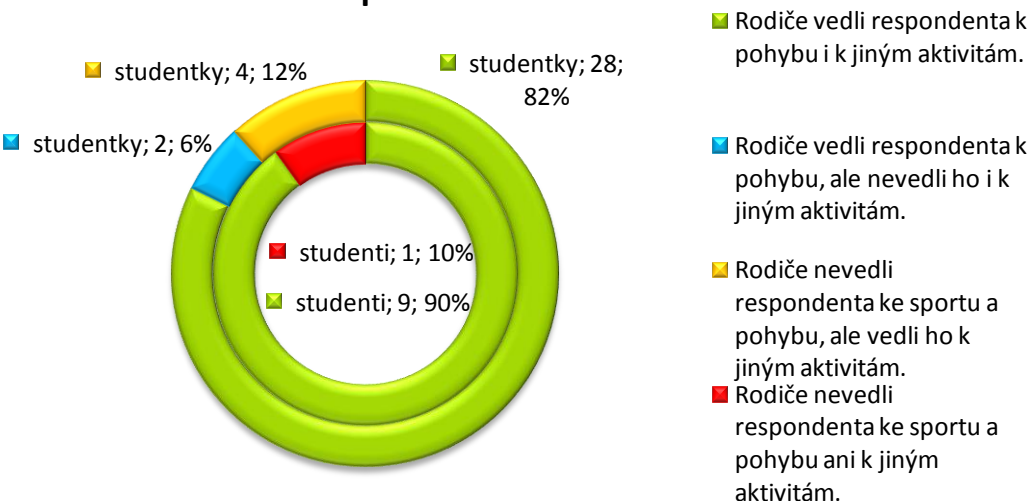
6.4-2 Vztah ke sportu u ostatních dospělých, které rodiče nevedli k pohybu

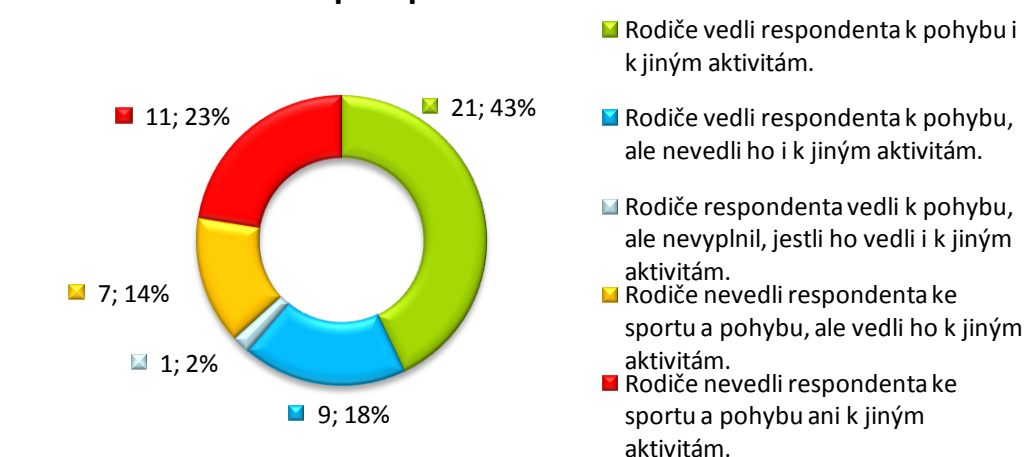
7.1 Znázornění působení rodičů na respondenty ve skupině studentů GUH

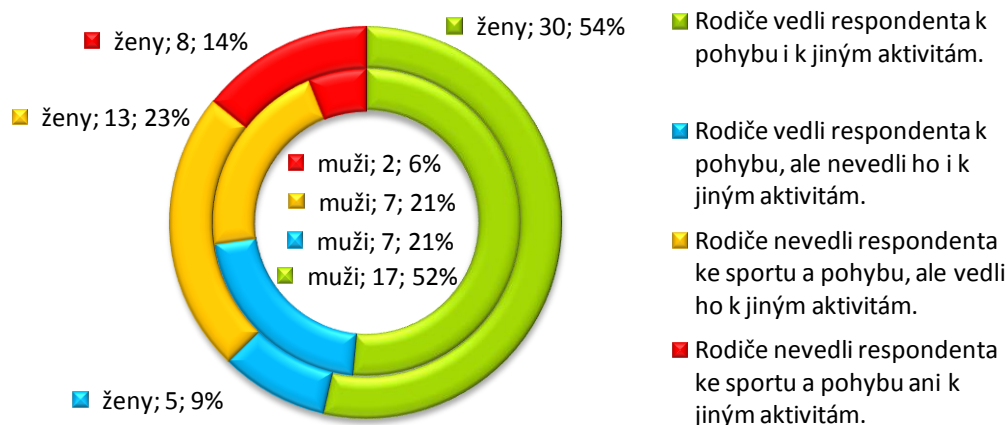
7.2 Znázornění působení rodičů na respondenty ve skupině ostatních studentů

7.3 Znázornění působení rodičů na respondenty ve skupině profesionálních hasičů

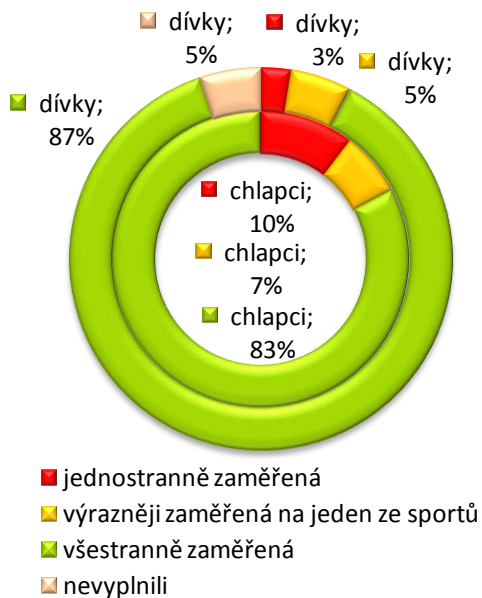

7.4 Znázornění působení rodičů na respondenty ve skupině ostatních dospělých

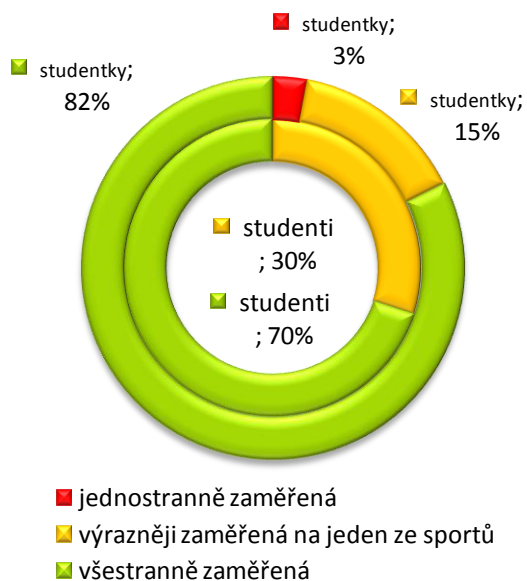

Příloha č. 14 – grafy k H4

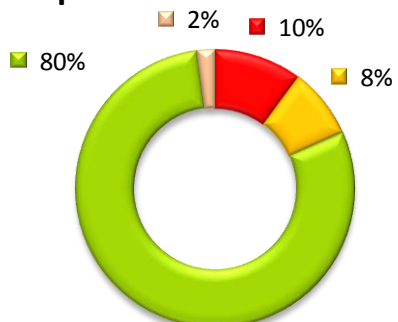
8.1 V jakém duchu se nesla Tv na ZŠ? - odpovědi studentů GUH

8.2 V jakém duchu se nesla Tv na ZŠ? - odpovědi ostatních studentů

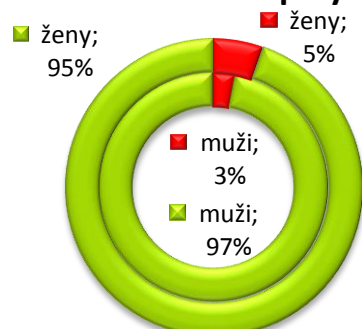

8.3 V jakém duchu se nesla Tv na ZŠ? - odpovědi profesionálních hasičů

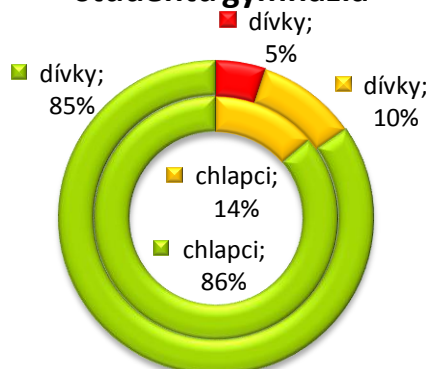
- jednostranně zaměřená
- výrazněji zaměřená na jeden ze sportů
- všestranně zaměřená
- nevyplnili

8.4 V jakém duchu se nesla Tv na ZŠ? - odpovědi ostatních dospělých

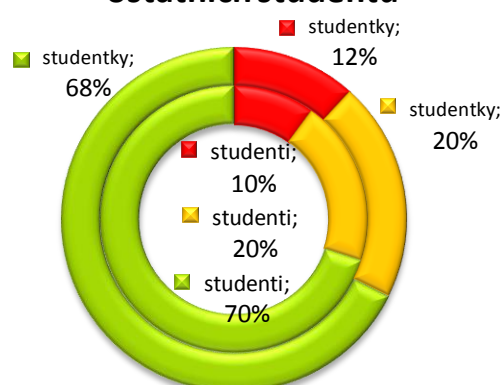
- jednostranně zaměřená
- výrazněji zaměřená na jeden ze sportů
- všestranně zaměřená
- nevyplnili

9.1 V jakém duchu se nesla Tv na SŠ? - odpovědi studentů gymnázia

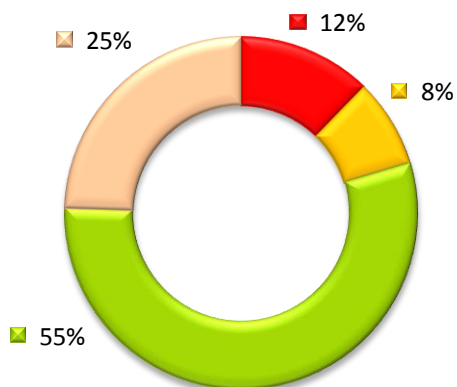
- jednostranně zaměřená
- výrazněji zaměřená na jeden ze sportů
- všestranně zaměřená
- nevyplnili

9.2 V jakém duchu se nesla Tv na SŠ? - odpovědi ostatních studentů

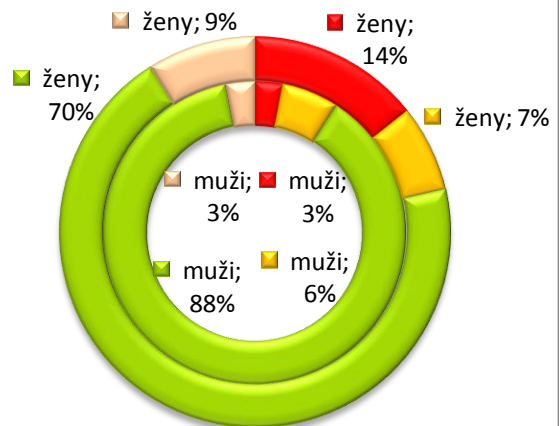
- jednostranně zaměřená
- výrazněji zaměřená na jeden ze sportů
- všestranně zaměřená

9.3 V jakém duchu se nesla Tv na SŠ? - odpovědi profesionálních hasičů

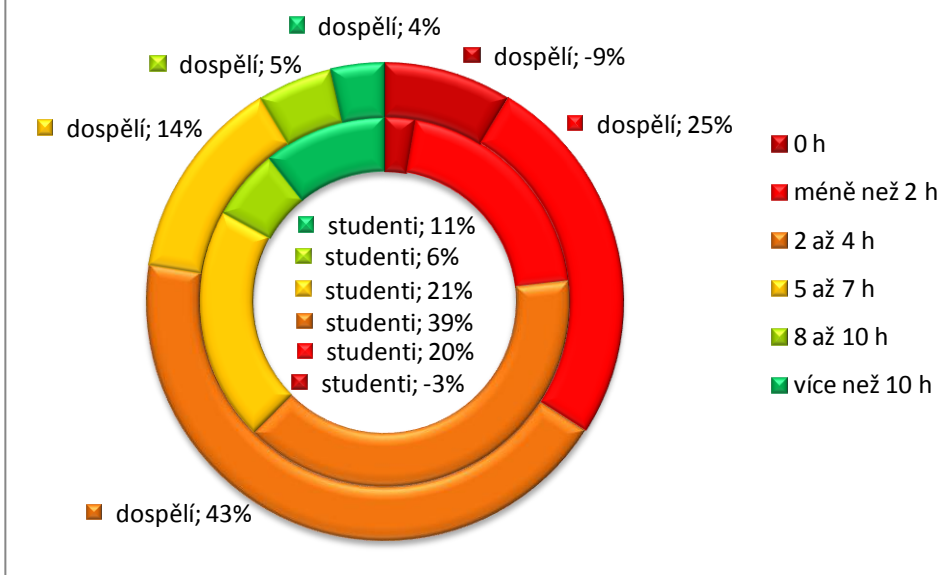
- jednostranně zaměřená
- výrazněji zaměřená na jeden ze sportů
- všestranně zaměřená
- nevyplnili

9.4 V jakém duchu se nesla Tv na SŠ? - odpovědi ostatních dospělých

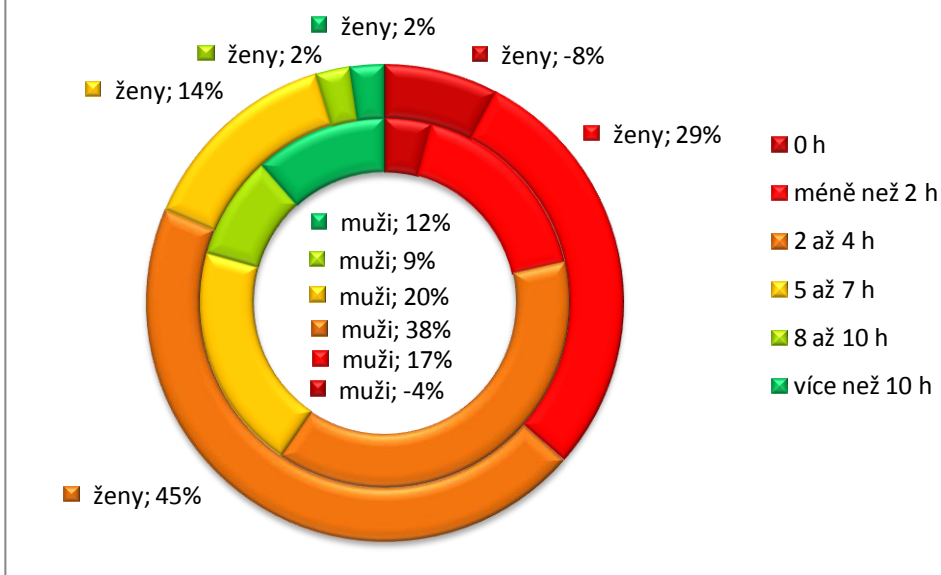

- jednostranně zaměřená
- výrazněji zaměřená na jeden ze sportů
- všestranně zaměřená
- nevyplnili

10.1 Kolik času týdně věnujete sportu? - porovnání studentů a dospělých

10.2 Kolik času týdně věnujete sportu? - porovnání mužů a žen

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Eliška Polášková
Katedra:	Katedra společenských věd
Vedoucí práce:	Prof. PhDr. Josef Oborný, PhD.
Rok obhajoby:	2012

Název práce:	Význam antického pojetí kalokagathie pro současného člověka
Název v angličtině:	The importance of the antique concept Kalokagathia for the modern man
Anotace práce:	Tato práce je zaměřena na pojem kalokagathia a jeho uplatnění ve společnosti. Nejdříve se zabývá jeho historickým významem a s ním spojenými souvislostmi, poté je zmíněn návrat k tomuto ideálu v oblasti olympionismu a novověkých olympijských her. Dále je v práci popsán způsob, jakým může kalokagathii uplatnit člověk v současné společnosti. Hlavní část práce je věnována výzkumu povědomí společnosti o tomto pojmu, názorů na uplatnění kalokagathie a vztahu respondentů ke sportu a pohybu.
Klíčová slova:	Kalokagathia, antické olympijské hry, novověké olympijské hry, Pierre de Coubertin, sedavá společnost, kalokagathický rozvoj osobnosti, profesní kalokagathia.
Anotace v angličtině:	This bachelor thesis is focused on the term Kalokagathia and its application in the society. First it deals with its ancient meaning and its associated context, next the return to this ideal in the field of olympism and the modern Olympic games is mentioned. Then the thesis describes the way in which Kalokagathia can be applied in the modern society. Main part of the thesis is dedicated to the research work on public awareness about Kalokagathia, opinions on its application in modern society and the relation to sport and movement among the respondents.
Klíčová slova v angličtině:	Kalokagathia, the antique olympic games, modern olympic games, Pierre de Coubertin, sedentary society, kalokagathic development of personality, vocational Kalokagathia.

Přílohy vázané v práci:	<p>Příloha č. 1 – Olympie. Posvátný okrsek Altis s okolím</p> <p>Příloha č. 2 – Olympijský stadion a hipodrom</p> <p>Příloha č. 3 – Olympia. Vstupní brána, již vcházelí závodníci na stadión</p> <p>Příloha č. 4 – Více než dvoumetrová socha, představující buď Dia metajícího blesky, či Poseidona házejícího trojzubcem.</p> <p>Příloha č. 5 – Socha mladíka házejícího diskem – tzv. Diskobolos</p> <p>Příloha č. 6 – Bronzová soška atleta s harmonicky kultivovaným tělem z druhé poloviny 5. stol. př. n. l.</p> <p>Příloha č. 7 – Zápas pankratištů pod dohledem dozorce.</p> <p>Příloha č. 8 – Odpočívající profesionální boxer.</p> <p>Příloha č. 9 – Dotazník</p> <p>Příloha č. 10 – Rozložení respondentů výzkumu</p> <p>Příloha č. 11 – Grafy k H1</p> <p>Příloha č. 12 – Grafy k H2</p> <p>Příloha č. 13 – Grafy k H3</p> <p>Příloha č. 14 – Grafy k H4</p> <p>Příloha č. 15 – Grafy k H5</p>
Rozsah práce:	49 stran/64.860 znaků
Jazyk práce:	český